

Kosterbladet 2022, för 33:e året i rad.

KOSTERBLADET

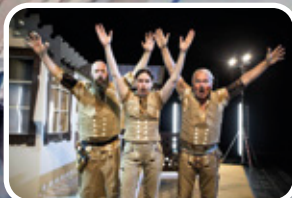
KURIOSA & FAKTA OM KOSTER

English Page 5 &
Français, Deutsch
Page 46

Nationalparken
informerar
sid. 12 - 17

Kultur
& Musik
sid. 34 - 35

Minnen från
sommarlov
sid. 36

Uttern - äntligen
på väg tillbaka
sid. 37

Welcome! Välkommen till Kosteröarna

För- / sensommar 2022 (Sommar, Högsommar, se tabeller nedan) perioden 20/5-2/6 samt 22/8-4/9

Kundservice 0771-41 43 00

	M-F	M-F	Lör	M-L	Sön	Dagl	Dagl	Dagl	Dagl	Dagl	M-To,S	Fre,Lör	Fre,Lör
fr Strömstad Norra hamnen		06:25		08:15		10:00	12:00	14:00	16:10	18:20	20:15	20:15	22:00
Öddö						10:10G		14:10G		18:30G			
Styrso							12:15G				20:25G	20:30G	
Västra Bryggan, N Koster	05:45	07:15	07:05	08:50	08:15	10:40	13:05	14:40	16:45	19:25	21:10a	21:15	22:55a
Långegårde, S Koster	05:40	07:20	07:00	08:55	08:10	10:45	13:10	14:45	16:50	19:30	21:15a	21:20	23:00a
Vettnet, N Koster						10:55	12:55			17:00	19:15		
Ekenäs, S Koster		07:02	07:20	09:10	08:30	11:05	12:45	15:00	17:10	19:05	20:55a	21:00	22:40a
Kilesand, S Koster		06:53	07:30	09:20	08:40	11:15	12:35	15:10	17:20	18:55	20:45a	20:50	22:30a
Styrso				09:30G	08:50G				17:35G				
Öddö						11:35G			17:45G				
t Strömstad Norra hamnen	06:15	07:55	07:55	09:50	09:10	11:50	13:50	15:45	18:05	20:10		21:55	

TECKENFÖRKLARINGAR

a = Endast avstigande, båten ligger kvar på Koster
G = Öddö och Styrso anlöps på begäran, säg till ombord eller hissa signal på kaj

BRA ATT VETA:

Särskild godsfräja till Kosteröarna
se www.kostermarin.se för information

HELGTRAFIK

Helgdagar trafikeras som söndag
25/5 trafikeras som fredag

OBS! Förseningar kan uppstå.

Räkna med 30 min för byte till buss eller tåg.

Pälsdjur får inte vistas i salongen. Pälsdjur hänvisas till särskilt utrymme samt är välkomna på soldäck och akterdäck.

Strömstad - Koster - Strömstad

Sommar 2022 (Högsommar, se tabell nedan) perioden 3/6-30/6 samt 8/8-21/8

Kundservice 0771-41 43 00

	Kbris M-F	Kbris M-F	Kbris Lör	Kbris M-L	Kbris Sön	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl
fr Strömstad Norra hamnen		06:25B		08:15B		10:05B	10:30C	12:10C	12:30B	14:05C	14:40B
Öddö						10:15G				14:15G	
Styrso								12:25G			
Västra Bryggan, N Koster	05:45	07:15	07:05	08:50	08:15	10:45			13:15	14:45	
Långegårde, S Koster	05:40	07:20	07:00	08:55	08:10	10:50			13:20	14:50	
Vettnet, N Koster							11:05		13:00		15:10
Ekenäs, S Koster		07:02	07:20	09:10	08:30		11:15	12:55			15:20
Kilesand, S Koster		06:53	07:30	09:20	08:40		11:25	12:45			15:30
Styrso				09:30G	08:50G						
Öddö							11:45G				
t Strömstad Norra hamnen	06:15B	07:55B	07:55B	09:55B	09:10B	11:25C	12:00B	13:30C	13:55B	15:30C	16:05B

	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Kbris M-To	Kbris Fre	Kbris Lör, Sön	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Kväg Dagl	Kväg Dagl
fr Strömstad Norra hamnen	16:10C	16:30B	17:45C	18:20C	17:45C	18:20B	20:15B	22:00B	
Öddö			17:55G	18:30G	17:55G				
Styrso						20:30G			
Västra Bryggan, N Koster	16:45		18:25a	19:00a	18:25a	19:20	21:15	22:55	
Långegårde, S Koster	16:50		18:30a	19:05a	18:30a	19:25	21:20	23:00	
Vettnet, N Koster		17:00	18:15a	18:50a	18:15a				
Ekenäs, S Koster		17:10				19:05	21:00	22:40	
Kilesand, S Koster		17:20				18:55	20:50	22:30	
Styrso		17:35G							
Öddö	17:15G								
t Strömstad Norra hamnen	17:35C	18:00B				20:05B	21:55B	23:35C	

Kväg = Kosterväg
Kbris = Kosterbrist

TECKENFÖRKLARINGAR

G = Öddö och Styrso anlöps på begäran, säg till ombord eller hissa signal på kaj
a = Anlöper bryggan endast för avstigande
B/C = Anlöper / Avgår hållplatsläge B eller C

BRA ATT VETA:

Särskild godsfräja till Kosteröarna
se www.kostermarin.se för information

HELGTRAFIK

6/6 Trafikeras som söndag
23/6 trafikeras som fredag
Midsommarafton 24/6 trafikeras som lördag
Midsommardagen 25/6 trafikeras som söndag

OBS! Förseningar kan uppstå.

Räkna med 30 min för byte till buss eller tåg.

Pälsdjur får inte vistas i salongen. Pälsdjur hänvisas till särskilt utrymme samt är välkomna på soldäck och akterdäck.

Strömstad - Koster - Strömstad

Högsommar 2022 perioden 1/7-7/8

Kundservice 0771-41 43 00

	Kbris M-F	Kbris M-F	Kbris Lör, Sön	Kbris Dagl	Ksund Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Ksund Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Ksund Dagl	Kbris Dagl
fr Strömstad Norra hamnen		06:25B		08:30B	09:50A	10:30B	11:00C	11:30A	12:10B	12:40B	13:15A	13:50B
Öddö				08:40G								
Styrso							11:15G					14:05G
Västra Bryggan, N Koster	05:45	07:15	07:05	09:10	10:40		11:50	12:20		13:15	14:00	
Långegårde, S Koster	05:40	07:20	07:00	09:15	10:45		11:55	12:25		13:20	14:05	
Vettnet, N Koster					10:25	11:05		12:05			13:45	
Ekenäs, S Koster		07:02	07:20	09:30		11:15	11:35		12:45	13:35		14:40
Kilesand, S Koster		06:53	07:30	09:40		11:25			12:55			14:30
Styrso				09:50G					13:10G			
Öddö		07:45G	07:45G			11:45G						
t Strömstad Norra hamnen	06:15B	08:00B	08:00B	10:20B	11:20A	12:00B	12:30B	13:00A	13:35B	14:10B	14:40A	15:10B

	Kväg Dagl	Ksund Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Ksund Dagl	Kbris Dagl	Kväg Dagl	Ksund Dagl	Kväg Dagl	Kväg Dagl
fr Strömstad Norra hamnen	14:35B	15:10A	15:45B	16:25B	16:55A	17:30B	18:15B	18:30A	20:15B	22:00B
Öddö	14:45G		15:55G				18:25G			
Styrso										
Västra Bryggan, N Koster		15:55	16:25		17:40	18:10a		19:05	20:50	22:55
Långegårde, S Koster		16:00	16:30		17:45	18:15a		19:10	20:55	23:00
Vettnet, N Koster	15:10	15:40			17:25			19:25		
Ekenäs, S Koster	15:20		16:45	17:10		17:55a	19:05		21:10	22:40
Kilesand, S Koster	15:30			17:00			18:55		21:20	22:30
Styrso				17:25G			19:20G			
Öddö				17:35G						
t Strömstad Norra hamnen	16:05B	16:40A	17:20B	17:50B	18:20A		19:40B	19:55C	21:55B	23:30C

TECKENFÖRKLARINGAR

a = Endast avstigande, båten ligger kvar på Koster
G = Öddö och Styrso anlöps på begäran, säg till ombord eller hissa signal på kaj
A/B/C = Anlöper / Avgår hållplatsläge A, B eller C

BRA ATT VETA:

Särskild godsfräja till Kosteröarna
se www.kostermarin.se för information

Kväg: M/S Kosterväg
Kbris: M/S Kosterbrist
Ksund: M/S Kostersund

Skuggad tid = Går EJ lördag och söndag

OBS! Förseningar kan uppstå.

Räkna med 30 min för byte till buss eller tåg.

Pälsdjur får inte vistas i salongen. Pälsdjur hänvisas till särskilt utrymme samt är välkomna på soldäck och akterdäck.

4 Snabbguide för dagsturister

E

tt sätt att besluta sig för vad man vill se eller göra på Koster är att utgå från sin rörlighet eller vad man vill göra. Ingen av de båda öarna är "bäst", utan de passar alla. Vill man se båda öarna kan man åka över det smala Kostersundet med den gula linfärjan när den är bemannad under storhelger och på högsommaren.

Parkera bilen utanför Strömstad om det är högsäsong och åk parkeringsbussen till centrum. Annars kan man parkera vid sjukhuset. Därifrån är det nära till torget där Kosterbåtarna lägger till. Betala avgiften, parkeringsvakterna är effektiva. Det går också utmärkt att åka med Västtrafiks bussar och tåg till Strömstad. Kosterbåtarna är röd-vita katamaraner som går många turer varje dag året runt.

Turlistan finns på: kostermarin.se och vasttrafik.se

Biljetten bör helst köpas innan färd. Båtbiljett i din smartphone: ladda ner Västtrafiks To Go app via App Store/Google play. Sök biljett från Strömstad norra hamnen till Nordkoster, Sydkoster eller någon av bryggorna. Betala med kreditkort eller Swish. Det finns också en biljettautomat vid båtarna. Om man inte hinner köpa biljett finns det möjlighet att köpa den ombord. OBS! ingen kontantbetalning!

Kosterbåtarna sätter in extra båtar ifall passagerarantalet blir för stort. Ingen blir akterseglad någon längre stund. På båtarna finns enklare förtäring i kiosken och rena toaletter. Båtarna är anpassade för rörelsehindrade. Av hänsyn till allergiker hänvisas djur med päls till särskilt utrymme ombord eller soldäck. Vilken kosterbåt man åker med spelar ingen roll, alla röd-vita båtar har samma biljettsystem. Gå av båten på valfri brygga och på igen vid en annan eller samma. Biljetten gäller mellan Strömstad och Koster.

Med små barn eller om någon är lite rörelsehindrad, kan ett klokt val vara att gå av på Västra Bryggan Nordkoster eller på Ekenäs eller Kilesand på Sydkoster.

Västra bryggan Nordkoster: Nära till restauranger, hamnens toaletter och några hundra meter uppför backen till vänster ligger badstranden Basteviken. En sommaröppen butik ligger till höger ovanför backen.

Ekenäs brygga Sydkoster: Här ligger Kosterhavets informationscenter naturum, ett hotell, restaurang med rökeri, hamngrill, sommaröppen fiskaffär och toaletter. Ovanför backen, på den asfalterade vägen och sedan till höger mellan tennisbanan och Solkosters reception, går vägen till badstranden i Rörvik.

Kilesand Sydkoster: Båten lägger till alldeles vid den stora badstranden och endast 100 meter därifrån ligger Kostergården med boende och restaurang.

Långegärde Sydkoster: Här finns det sommartid restauranger, ett hembygdsmuseum som öppnar på eftermiddagen och en hemslojdsbutik. Det är närmaste bryggan till Valfjäll och Kosters Trädgårdar.

Vettnet Nordkoster: Här finns sommartid en naturcamping som inte har något annat utbud än havet, naturen och kallvatten. Vill man övernatta där måste man komma ihåg att boka sin plats först. Det är många som vill leva några dagar i naturlig enkelhet.

Cykeluthyrning finns bara på Sydkoster och vid alla bryggorna. Det är enklast att hyra cyklar på ön, eftersom det kostar en avgift och det kan vara trångt att ta med sig egen cykel på båten. Ön är relativt liten och man hinner cykla överallt. Utbudet av allehanda varianter av cykelfordon är stort.

För naturvandrare passar båda öarna alldeles utmärkt. Man packar med fördel med sig mat för hela dagen. Den kan man handla i butiken eller annars planera in ett restaurangbesök. Sedan kan man ta en titt på kartan i tidningen och välja en vandringsled. På Syd kan man vandra långt. Naturen är slående vacker och man blir relativt ensam på stigarna. På Nord går vandringslederna i slingor och ön är så liten att man knappast går bort sig oavsett karta. Naturen på Nordkoster är mer dramatisk, storslagen och öppen. Här finns Kosters dubbelfyr uppe på berget Högen. Badstränderna i norr är fantastiska.

Ha det så trevligt!
Susanne Enfors-Davies

Koster Islands

To the west of Strömstad lie the Koster Islands noted for their scenic beauty and the Kosterhavet national park. These are Sweden's most westerly populated islands. The two main islands, Nordkoster and Sydkoster (North and South Koster) are separated by a narrow sound. Around them lie the Koster archipelago with a large number of skerries and rocky isles.

The fjord, Kosterfjorden is 250 meters deep and 3 kilometres wide and separates the islands and the archipelago from the mainland. With its deep water currents from the North Atlantic it has the highest salinity in Sweden. Here 6000 different marine species can be found, including 200 species that are unique.

Parts of the islands and the archipelago have been nature reserves for a long time. In 2009 the whole area became a national park, Kosterhavet (The Koster Sea) because of its unique marine life and diversity. On the south island close to the quayside at Ekenäs lies the national park visitor centre (naturum). Entrance is free. See a small aquarium, exhibits, films and free audio guides in English, German, Norwegian and Arabic.

The bedrock around Koster is gneiss as opposed to the rest of the coast and archipelagos which is mainly composed of granite. Volcanic processes have created black lines of diabase in the gneiss. Legend says that the devil himself created these lines while taking the form of a wild stallion that was captured and made to harrow. Furious, he ran into the sea and left visible black lines in the rock that can be seen all over the archipelago.

Nordkoster is a mere 4 km² consisting of both beautiful and dramatic scenery within a small area. Here you can find lovely beaches, heather clad moors and brushwood. On the west side seldom seen geological variations are present, as are large rubble fields and clear traces from the last ice age. Nothing is far away and you can easily walk across the island on the marked paths. The highest point above sea level, 58.8 metres, is the Kosterbonden peak on Nordkoster, where in 1849 two lighthouses were built. From this peak there are magnificent views over Kosterhavet. On a clear day it is possible to see Väderöarna (The Weather Islands) to the south and the mountains of Norway to the north.

Sydkoster is the largest of the two islands, around 8 km². Bike hire is available at Ekenäs and Långegärde jetties. There are large beaches such as Rörvik near Ekenäs and a long sandy beach at Kilesand. There are also forests and the tracks and roads more numerous than on Nordkoster. Valfjäll, opposite the small wooden church is a beautiful viewpoint.

The stairway gives you a helping hand on your way up where you can sit and gaze out over the Koster archipelago.

To get between North and South Koster you can take the yellow cable ferry. During the summer months and holiday weekends there is always someone to help you across.

There are around 300 permanent residents living on the islands, roughly a third live on the north island. Fishing used to be the main occupation on the islands and a few fishermen still remain today. Shrimp, lobster and crayfish are the main catches.

Tourism is an important source of income, even if the peak season is relatively short, only eight to ten weeks. If you are to a degree self-reliant and enjoy nature, you can have a wonderful time during the spring and autumn. As Koster is a "suburb" of Strömstad on the mainland, many islanders make the daily journey over the fjord to work.

It is common to have small businesses, the motto being "employ yourself if nobody else will".

Being the last frontier of the EU, this area is advantageous for border-crossing shoppers from Norway.

School and day care exists on the south island. When the children turn ten years old they begin school on the mainland.

There are grocery shops on both islands. The shop on the north island is open only during the peak summer period, whereas the shop on the south island has regular opening hours all year round. During the peak season many more facilities and shops are open: fish shops, restaurants and art and craft studios.

Emergency services are found on both islands, dial 112

Travel information

Ferry ticket on your smartphone:
Download our app Västtrafik To Go via App Store or Google Play. Search for ticket from Strömstad norra hamnen to Nordkoster or Sydkoster. Pay with creditcard or the Swish app. Ferry ticket, can also be bought from the ferry stop ticket machine in Strömstad or on board. No cash payment.
The Västtrafik ticket system with pre-paid cards is valid on board.

Your ferry ticket is valid between Strömstad and Kosteröarna on any of the three ferries to any jetty on the islands and allows you to return to Strömstad from any jetty.

Children under the age of 7 travel free of charge. Schoolchildren travel at a reduced rate until their 20th birthday.

There is a reduced rate for families departing from Strömstad before 9.00am. You may return the same day at any time of your choice. The whole family must travel together.

Group bookings are possible during certain times, minimum 20 paying travellers. Book in advance at least three days before travel.

Cykla & Vandra • Cycling & Hiking

Cykelutflykt på Sydkoster/ Cycling on South Koster

Här har vi ställt samman en kort färdbeskrivning på rekommenderande cykelstråk. Nordkoster är den mindre av öarna, både avståndet och naturen lämpar sig bättre för vandring.

For those of you that want to experience this fantastic island by way of a bicycle, we have compiled short route description on recommended bicycle routes. You cannot use bicycles to get around on North Koster.

Ekenäs – Långagärde

Längd/ Length 4 km

Börja cykla västerut, fram till Torget cyklar du på öns enda asfalterade sträcka. Vid Torget hittar du helårsöppen matbutik. Fortsätt höger vidare på grusväg till Långagärde.

Att upptäcka: Du kommer att cykla förbi Kosters Trädgårdar, Kosters Kyrka och missa inte trappan upp till utsikten Valfjäll.

To discover: Start cycling westward on the island's only paved stretch, until reaching The Square (Torget). Look for the sign there that leads you on the continued tour onto the gravel road up to Långagärde. You'll ride past The Koster Gardens and Koster Church. And please do not miss taking the stairs to the top of the peak of Valfjäll where the panorama view is fantastic. At The Square there is a grocery store.

Långagärde – Kilesand

Längd/ Length 5 km

Från Långagärde hamn cykla söderut i riktning mot Torget. Härifrån fortsätter du höger med sikte mot Kilesand. Längs detta stråk finns möjlighet att göra många avstickare, både till fots och på cykel.

Att upptäcka: Missa inte utsiktsplatsen Ramnefjäll och strandängarna vid Breviksbukten med mysiga picknickbord och havsutsikt.

To discover: From the port of Långagärde begin cycling south towards The Square (Torget). Once here, continue towards Kilesand (this road is visibly signed). Along this route you are able to make many detours, both on foot and on bike. Do not miss the viewpoint Ramnefjäll and the seaside meadows at Breviks bay with cozy picnic tables and picturesque ocean views.

Cykeluthyrning/ Bicycle Rental

Det finns möjligheter att hyra cykel för hela familjen på Sydkoster. Hämta här – lämna där; hyr cykel i Ekenäs och lämna den i Långagärde eller vice versa. Egen cykel får du ta med på Kosterbåten mot en avgift.

There are opportunities to rent bikes for the whole family on South Koster. Pickup here – Leave there; rent a bike at the port of Ekenäs and drop it off at Långagärde. Or the other way around. Simple & convenient! You can also bring your own bike with you on the Koster ferry for a fee.

Vandring Nordkoster/ Hiking North Koster

Nordkoster runt
Två markerade rundslingor tar dig snabbt och enkelt ut på ön, vita slingan är 4 km och orange slinga 3,5 km. I norr korsar slingorna varandra och från Norrvikarna sammanstrålar lederna varandra och du följer vit och orange markering tillbaka till utgångspunkten. Längs de markerade

lederna finns många möjligheter till genvägar, omvägar och avstickare så du behöver inte planera i detalj utan ta gärna dagen som den kommer när du besöker Nordkoster. Orienteringskarta finns vid bryggorna och i terrängen.

Att upptäcka: Klapperstensfälten vid Valnäsbukten är imponerande spår från istiden och havet som format vallarna när Koster stigit ur havet under landhöjningen. Valnäs med dess kärrmarker är hemvisten för den lilla unika Bohusranunkeln. Högen med Kosters fyror (58.6 m.ö.h.), Kosters högsta punkt bjuder på fantastisk utsikt. Basteviken, Norrvikarna och Hasslevikarna erbjuder fina badmöjligheter. På båda sidor av Kostersundet finns flera sommaröppna restauranger. På Nordkoster finns Kosters enda campingplats.

The North Koster Roundabout

Two marked circular routes take you quickly and easily around the island, the "white trail" is 4 km long and "orange loop" is 3.5 km in distance. On the north part of the island, both paths loop cross each other. From Norrvikarna they again converge and join together and you can from there follow both the white and orange marker back to the starting point. Along the marked trails there are many opportunities for shortcuts, detours and side trips so you do not have to plan your walk in detail. But it is always recommended that you allocate a full day when you visit North Koster (Nordkoster). Orienteering maps for North Koster are also available at the pier (Västra Bryggan) and around in the terrain.

To discover: The shingle fields at Valnäsbukten are grand remnants from the glaciers of the last Ice Age, that together with the sea shaped these unique patterns when Koster geologically arose from out the sea. Valnäs with its marshes is home to the small unique species called Bohusranunkeln, which is a North American perennial herb that has its sole Swedish presence here in the Koster area. The rock piles surrounding North Kosters lighthouses (58.6 m above sea level) are the Koster islands highest point and this spot offers stunning views.

The areas of Basteviken, Norrvikarna och Hasslevikarna offer excellent yet non safeguarded swimming opportunities for those of you that want to jump into the ocean. There are several small restaurants located on both sides of Kostersundet. There is also a "green campground" located on North Koster.

Vandring Sydoster/ Hiking around South Koster

Långegärde – Ekenäs

Längd/ Length 3,5 km

Led/Trail Blå markering/blue marker

En populär tur som bitvis går längs strandkanten, genom lövskog och förbi öppen ängs- och åkermark. Sista sträckan fram till huvudvägen ansluter en annan led, och du följer blå/gul markering mot Ekenäs.

Att upptäcka: Bohuslinden i Ekenäs, se skyltning vid tennisbanan. Naturum Kosterhavet, Fiskrökeri och Kosters enda hotell finner du i Ekenäs.

Avstickare: Rörvik; badplats med snorkelled.

A popular tour that partly runs along the shoreline, through a deciduous forest, past open meadows and arable farmland. The last stretch up to the main road connects to another point, and from there you follow the blue / yellow marker towards Ekenäs.

To discover: The rare tree The Large Leafed Lime or Linden (Bohuslinden) is found at Ekenäs, see signs at the tennis court by Solkoster.

Detours: At Rörvik, known as one of Swedens top beaches, swimming is possible also on a special snorkel line path. Naturum (Kosterhavet visitor centre), The Smokehouse, a kiosk and the islands only hotel are also located at Ekenäs.

Långagärde – Ekenäs via Brevik

Längd/ Length 7 km

Långegärde- Brevik 4 km/Brevik-Ekenäs 3 km

Led/Trail Gul markering/ Yellow Marker
Naturuskön vandring i omväxlade landskap såsom öppna betesmarker och gammal blandskog. Möjlighet till svalkande bad finns vid Bergdalen och Brevik.

Att upptäcka: Brevik, en pittoresk gammal fiskehamn med strandängar, bad och rastbord. Kosters blivande skulpturpark.

Scenic hiking route past beautiful meadows and alternating landscapes such as open pastures. Possibility to take a cool ocean dip at either Bergdalen or Brevik.

To discover: Brevik, a picturesque old fishing port with shoreline meadows, beaches and picnic tables. Kosters Sculpture Park will be created near this path.

Kilesand – Långevik

Längd/ Length 5 km

Led/Trail Grön markering/ Green Marker
Vandringsled går över hela Sydoster, både på stigar och längs grusvägar med många möjligheter till upptäckter. Vid slutmålet Långevik möts hav och strandängarna med hela Kosterskärgården i väster.

Avstickare: Valfjäll med hänförande utsikt över Kosteröarna. Besökssträdgården Kosters Trädgårdar & Skulpturparken. Vid Kilesand finns en restaurang och kiosk.

A footpath that runs across South Koster, both on trails and along dirt roads with many opportunities for exploration. At the end destination of Långevik coastal meadows dramatically meet the sea with the whole Koster archipelago to the west.

Detours: Valfjäll with its breathtaking views of the Koster Islands . Visit the well-known Kosters Gardens & The Sculpture Park. At Kilesand there is also a restaurant.

Ekenäs – Brevik via Kilesand

Längd/ Length 7 km

Ekenäs – Kilesand 3km/Kilesand - Brevik 4 km

Led/Trail Röd markering/ Red Marker
Kustnära led tar dig förbi Nästängen, ett våtmarksområde med ett rikt fågelliv, för att sedan följa havet fram till Kilesand. Härifrån kan du välja att gå via Kyrkosund som är delvis spångad för att underlätta framkomligheten längs stenstranden eller ta den enklare vägen förbi Ramnefjäll för att komma till slutmålet Brevik.

Att upptäcka: På Kilesandstranden kan du beundra den vackra martornen, Kostertisteln.
Sista sträckan fram till Breviks hamn går över örtrika strandängar och du vandrar i nationalparken ett stycke då området här är en av två delar av huvudöarna som ingår i själva nationalparken.

A seaside path takes you past Nästängen, a wetland with abundant bird life, and then you follow the sea until Kilesand. From here you can choose to go through

Kyrkosund, where the path is partially boarded with planks to make it easier for you to make your way along the pebble beach or to get past Ramnefjäll in order to get to the final destination of Brevik.

To discover: At Kilesand you can admire the beautiful Koster thistle and its beautiful sandy beach. The last leg of the hike before Breviks port takes you over pretty coastal meadows and you are then walking in one area of the main islands that are included in the national park.

STRÖMSTAD
INFOCENTER

Other important information!

Cable ferry Kosterlinken

Between North and South Koster (Långagärde – Västra Bryggan) there is a small cable ferry. The ferry is staffed in the summer months for those who want to discover both islands in one day. During other times of year you can travel between the islands on the Koster ferry (check schedules). The trip across the sound on the line ferry costs 20 SEK.

Nature reserve Kosteröarna

At all the ports for the Koster ferry you will find detailed information signs of the island. Even the hiking trails are marked out on these maps.

Guided tours

As part of your stay here you can also experience the Koster archipelago by boat. During the summer months fishing tours and seal safaris depart from the Koster Islands.

For more information:

Strömstad Infocenter, north harbour in central Strömstad

(where the Koster ferries depart).

Phone: + 46 (0) 526-623 30,

www.stromstad.se

The Reception at naturum Kosterhavet visitor centre, Ekenäs on South Koster

Phone: +46 (0) 10-22 45 400,

www.kosterhavet.se

Att besöka

Fina stränder och klippbad finns runt om på båda öarna i alla väderstreck. Se kartan på sid 2. Lättaste stranden att ta sig till på Nordkoster är Basteviken. Från Västra Bryggan är det bara att gå uppför backen och till vänster. På Sydkoster är Rörvik en populär stor strand med en snorkelled längst bort. Gå bara uppför backen och ta höger vid Solkoster. Går man av båten i Kilesand är man redan vid den långa sandstranden.

Nordkosters fyrtorn byggdes 1849 uppe på öarnas högsta berg (58 meter över havet), Högen eller Bonden som det också kallas. Det blev en dubbelfyr eftersom man på den tiden hade svårt att skilja på olika fyrar. Ett periodiskt blinkande

fyrlyjus var ännu inte uppfunnet. Fyrarna var verksamma i endast 42 år och under segelfartygens storhetstid. Det var oroliga tider på havet med en oklar gränsdragning till Norge. Det var stormigt och skeppsbrotten avlöste varandra i det svårnavigerade området. Till slut fick myndigheterna nog och bestämde att en ny dubbelfyr på Ursholmen skulle ersätta den på Nordkoster.

Fyrarna fyller idag endast funktionen som ett kulturminne. 1999 återställde ideella krafter Nordkosters norra fyr till sitt ursprung och den tändes igen. Det södra fyrtornet ägs av Fortifikationsverket som inför invigningen av nationalparken 2009, utförde en omfattande renovering som återställde även den fyren till sitt ursprung. En mast högre än själva berget restes upp. Den förstör mycket av fyrarnas vackra profil, men är säkerligen nödvändig i dagens bekvämare samhälle. En relativt brant stig leder upp på berget. Därifrån har man en fantastisk utsikt över arkipelagen, västsidan, Norge, Kosterfjorden och fastlandet,.

Ursholmens fyrplats byggdes 1891 med en ny dubbelfyr. Ur betyder berg och Ursholmen är just det, ett berg längst ute i Kosterarkipelagen. Likt Koster är det två öar, Ursholmarna. Men man brukar säga Ursholmen och menar den ö som fyrarna ligger på. Platsen blev vald för att där finns en källa med färskvatten i berget. En annan anledning var den lugna naturhamnen på insidan. Tre bostadshus uppfördes till

Sveriges västligaste kyrka ligger på Sydkoster intill vägen mitt emot trappan till Valfjäll.

Kyrkan byggdes 1939. Innan dess fick man åka båt till Tjärnö för gudstjänst och andra kyrkliga förehavanden, där ligger också kosterbornas förfäder begravda. Först 1957 öppnades en kyrkogård på Sydkoster. Den ligger en bit bort från kyrkan vid Ottolsvik. Men vid kyrkan finns en askgravlund som förvaltningen vårdar. Det är vanligt att avlidna öbor önskar få sin aska spridd i havet och det finns en minnesbok för dem.

Vid kyrkomuren är en vacker natursten rest av Koster Hembygdsförening för de som havet har tagit. Inskriptionen lyder: "Till minnet av de kosterbor som mist sina liv på havet." Deras namn finns att läsa på en tavla i vapenhuset skapad av konstnär Arne Öhnell.

Pandemin har begränsat en del av kyrklig verksamhet, men kyrkan har hållits öppen dagtid från 1 juni till sista augusti för besökare. I "normala tider" hålls gudstjänst någon gång i månaden och musiklivet är rikligt. Kosterkören håller flera årliga konserter och sjunger regelbundet i högmässan. Sommartid på onsdagar är det "Sommarmusik i kyrkan", vilket är ett ypperligt tillfälle att besöka Koster kyrka. Information finns på webben och på kyrkans egen anslagstavla intill kyrkomuren.

Valfjäll ligger mitt emot kyrkan. En trappa är till god hjälp att ta sig upp till utsiktspunkten. Ett kummel står på toppen som ett välkänt sjömärke. Bänkar finns utplacerade för att bekvämt kunna njuta av utsikten över Kosterarkipelagen och Nordkoster. Västerut finns en rotunda med information om vad man ser. Den välkända siluetten Ursholmen med sina dubbla fyrtorn syns tydligt.

personalen och deras familjer och en bad- och bagarstuga. Husen ligger tätt tillsammans runt en gårdsplan. Ursholmens fyrplats var bemannad i 74 år till 1965 då fyren automatiserades. Sommartid går det båtturer dit, se anslagstavlor, googla eller ta kontakt med Strömstads Infocenter. Den som har båt och kan navigera, kan själv ta sig dit.

Allemansrätt

Vad betyder "Alle mans rätt"? Jo, den juridiska innebörden är: Att oavsett vem som äger marken ska alla ha tillgång till naturen i Sverige. Denna "rätt" betyder inte att man får kliva omkring hur som helst. Denna frihet betyder också skyldigheter. En enkel och bra beskrivning är:
Inte störa - inte förstöra.

Den som rör sig i skog och mark är skyldig att visa hänsyn till sin omgivning, såväl för växt- och djurliv som till andra människor i närheten, vare sig de också ägnar sig åt friluftsliv eller är fastighetsägare som har rätt till "hemfrid" vid sitt hus. Man får gå över tomtmark vid bostadshus och sjöbodar. Men en rimlig "hemfridzon" gäller. Ingen markägare kan räkna med eget privat område vid stränder och bryggor eller på vägar/stigar. Markägare får inte vidta åtgärder som hindrar eller avhåller allmänheten från att vistas vid stranden eller på stigen.

Allemansrätten vid vatten innebär att alla ska kunna komma ner till stranden. Ingen tillåts utvidga sin privata zon genom att göra anordningar som utökar tomtmarken (olaglig privatisering). Det kan vara skyltar med text som "Privat område", "Privat badplats", "Tillträde förbjudet" etc. Sådana skyltar är inte tillåtna. Man får inte anlägga terrasser, stängsel eller annan anordning som hindrar det rörliga friluftslivet.

Länsstyrelsen har speciella regler för öarnas naturreservat och i nationalparken. Att tälta brukar vara tillåtet på andra platser, men på Nord- och Sydkoster råder tältningsförbud utom på anvisad plats. Tältning på holmarna i arkipelagen är dock tillåten under vissa tider på vissa öar, se: Kosterhavet.se

Besökaren hälsas varmt välkommen ut i den härliga skärgårdsnaturen. Låt oss alla vara rädda om den och visa varandra hänsyn.

Susanne Enfors-Davies

Linfärjan Kosterlänken

Linfärjan är bemannad under högsäsong och storhelger.
Avgift per överfart är 20 kronor per person.
Avgift per fordon 15 kr.
Barn till och med 13 år åker gratis.

Betala biljetten med SMS:
Svensk mobil 72456
Norsk mobil 2332
Skriv in texten KOSTER

Kortbetalning är möjlig när färjan är bemannad med personal.
OBS ej kontantbetalning!

Är du behörig förare av linfärjan betalar du inte avgift per överfart om du uppvisar giltigt linfärjekort. Kortet är giltigt när årsavgiften är betald. Om du inte har behörighet att köra linfärjan och den inte är bemannad, hänvisas du till ordinarie färjetrafik med Koster Marin eller till att invänta behörig förare och åka med som passagerare.

Posten, hemvårdspersonal, räddningstjänst och kommunens tekniska personal har förtur vid köbildning.

Linfärjekort erhåller man efter godkänd introduktionskurs och kostar 400 kr per år. Två godkända personer kan registreras på samma kort. Är du intresserad av kursen, kontakta Nordkoster Fiskehamnsförening.
Tillåtna transporter och regler: Se skyltar vid linfärjan eller <http://stromstad.se/trafikochinfrastruktur/linfarjor/linfarjankosterlanken>

naturum

I Ekenäs hamn på Sydkoster ligger nationalparkens huvudentré och besökscenter, naturum. Det är generösa öppettider och fri entré. Där kan man ta del av utställningar om livet kring och i havet. I ett klappakvarium kan man få känna på några av havets varelser. Filmer om både över och under havsytan visas i den mysiga hörsalen. Det finns en mängd olika aktiviteter som man kan ta del av både ute och inne. Utrustning för egna upplevelser vid stranden finns att låna. Guidade vandringar inom naturens olika områden erbjuds och uppdaterad information finns på: sverigesnationalparker.se/kosterhavet

Sibirien

Ute på Hamnholmen mitt emot Ekenäs brygga, låg en gång ett sillsalteri som i dagligt tal kallades för "Sibirien". Det revs 1918 och flyttades till Långegärde. Det fick behålla sitt namn Sibirien eftersom det var kallt även på Långegärde. Hembygdsföreningen tog över byggnaden i början på 1980-talet och gjorde då en omfattande renovering. Ett litet hembygdsmuseum inreddes på övervåningen som håller öppet på eftermiddagarna under högsommaren. Den envisa pandemin har i två år satt stopp för föreningen att hålla öppet och visa hembygdens samlade "skatter". Vi hoppas alla på det bästa för 2022 att kunna återgå till "normala" tider. I museet kan man se gamla hummervälen i olika färger som fiskarfamiljerna använde. Även gamla tiders boendemiljö från öarna visas, liksom andra kulturella föremål från skärgårdslivet på öarna. För den historieintresserade finns det mycket här att ta del av.

På bottenvåningen finns en trevlig hemslöjdsbutik som även den hållit stängt under ett par år. Där finns träslöjd, silverslöjd och keramik. Vackra textilier som har vävts, sytts, stickats och virkats. Trasmattor och allt möjligt pynt och annat fint erbjuds i den lilla lokalen.

Bottenvåningen inrymmer också restaurangen Sundets Skaldjurscafe.

Visa respekt för betesdjuren

På huvudöarna och ute på holmarna betar djur för att hålla landskapet öppet. Hästar, får och kor är gräsätare och tas väl hand om av sina ägare. De får den mat de behöver och det är viktigt för djurägaren att veta vad de får i sig. Hästar har en strikt rangordning och börjar slåss vid matning från stängslet. De kan skada varandra genom sparkar eller träffa någon människa om man är inne i hagen. Det är härdiga hästar som finns på öarna som inte ska äta bröd, bullar, morötter eller äpplen. De blir tillräckligt feta ändå och deras magar är inte gjorda för bröd. Dessutom är det många besökare på Koster och det kan lätt bli alldeles för mycket extra mat. Kor med kalvar kan vara beskyddande. Att en joggare springer rakt emot dom, kan av djuren upplevas som provocerande. Får och hästar är flyktdjur och en hund representerar ett rovdjur. Håll hunden kopplad, eller ta inte med hunden in i hagen om det finns kor eller hästar där. Det sitter skyltar på grindarna om kor är i hagen. Fåren är skygga, men det kan hända att de blir nyfikna om man lugnt sätter sig ner och låter fåren själva bestämma om de vill komma närmare eller inte. Djur är inte osårbara och det händer att de trampar fel bland klipporna och haltar. De mår ändå bättre utomhus än att bli instängda i ett stall. Om något djur är allvarigare skadat bör man naturligtvis ta kontakt med djurägaren.

Syd - Helena Torgilsmann 070-7483107
Nord - Pia-Lena Loo-Luttervall 070-2463223

Foto: Pia-Lena Loo, Susanne Enfors-Davies

”Kostervind” som huvudsakligen trafikerat linjen till Ramsö, lämnar Koster för Torekov, där hon kommer att trafikera Hallands Väderö. Nytt namn blir ”Agnes af Torekov”.

På bilden i frisk vind på väg in till hamnen på Ramsö, framförd av sin skeppare Åsa Eriksson.

Foto: Dag Wennerby

Kontaktuppgifter Kosteröarna / Contact information Koster Islands

Brandkår, ambulans, polis / Emergency Services	112	
Sjukvårdsrådgivning / Health Care Advice	1177 / +46 771-11 77 00	www.1177.se
Vårdcentral Bohuslinden / Health Center	0526-187 87	www.bohuslinden.se
Vårdcentral Capiro / Health Center	0526-79 90 00	www.capiro.se/stromstad
Veterinär / Veterinary	0524-420 00	www.dingleveterinarerna.se
Veterinär / Veterinary	0526-666 66	www.stromstad-djurklinik.se
Västtrafik / Ferries, buses, trains local/regional	0771-41 43 00	www.vasttrafik.se
Kosterbåtarna, Koster Marin AB / Koster ferries	0526-201 10	www.kostermarin.se
Turistinformation / Tourist information	0526-623 30	www.stromstad.se
Nordkoster		
Bastes Café bageri butik / Café bakery shop	072-745 74 14	www.bastevikenstugby.com
Basteviken Stugby / Accommodation		www.kosterhavetsekobod.se
Kosterhavets Ekobod	073-679 40 56	www.reservatet.nu
Reservatet Nordkoster / Camping		www.strandkanten.se
Strandkanten/Restaurant	0526-202 99	
Sydkoster		
Ateljé Lövås / Art, courses, yoga, shop	0704-17 43 19, 0708-43 46 06	www.ateljelovas.se
Bokhandlarens Pub / Restaurant	072-737 16 28	
Byggfirma Sverre Halvorsen / Constructor	0705-88 06 44	www.sverresnickare.se
Casa Paco / Restaurant	070-635 97 01	
Elimkyrkan / Evangelical free church	070-283 10 39	pontus.oberg@telia.com
Hamngrillen / Fast food	0526-205 71	
ICA Sydkoster / Grocery store	0526-200 35	www.ica.se
Kajak Stefan von Bothmer / Kayak guided tours	070-600 13 13	www.kosterstradgardar.se
Keramikverkstad, Monica Larsen / Pottery workshop	0526-206 00	kosterkeramik@hotmail.com
Kilesands Bygg / Constructor	070-673 00 41	www.kilesandsbygg.se
Koster Adventures / SUP and Kayak rental	070-511 45 50 / 070-511 48 14	www.kosteradventures.se
Koster kajakuthyrning / Kayak rental	070-653 90 95	www.tridentdivers.se/kajak.htm
Kosterlamm / Gårdsbutik / Sheepfarmer & shop	070-748 31 07	kosterlamm@live.se
Kosters Snickeri Magnus Öhrn / Carpenter	070-565 66 77	magnus@ohrn.cc
Kosters Trädgårdar / Garden, restaurant, art	070-600 13 13	www.kosterstradgardar.se
Mesterbygg / Constructor	073-303 00 38	www.mesterbygg.se
m/s Kosterskär / Seal safari to Ursholmen	070-605 81 76	www.sehlincharter.se
Kust Event / Charter & event	0526-600 20	www.kustevent.com
Naturum / National Park Visitor Centre	010-224 54 00	www.kosterhavet.se
Pensionat Ekenäs Koster	0526-202 50	www.pekoster.com
Selin Charter / Charter & Event	070-605 81 76	www.selincharter.se
Stella Båt & Snickeri / Boat builder Carpenter	076-881 37 87	tom.hemreus@gmail.com
Strömstads Slöjd och hantverk / Handicraft		www.stromstadsh.se
Trident Divers / Dive Centre	070-653 90 95	www.tridentdivers.se

Välkommen till Kosterhavets nationalpark!

”Under ytan i Kosterhavet döljer sig en värld av unika djur och växter. Jag har som sportdykare sett den med egna ögon. Med sin mångfald av liv och skönhet väcker världen under havsytan vår nyfikenhet och upptäckarlust, och den manar oss att med ansvar och omtanke ge den skydd för all framtid.” Så skrev vår konung Carl XVI Gustaf i samband med att han invigde Sveriges enda marina nationalpark 2009. Det är vårt lands artrikaste havsområde med unika miljöer och arter. Här finns levande korallrev och djur med fantasieggande namn så som fotbollssvamp, armfoting och död mans hand.

Även om nationalparken till 98% är täckt av vatten finns många möjligheter att upptäcka olika miljöer både i havet och på land. Både vanliga och sällsynta arter gynnas av det soliga och milda klimatet. Det finns runt 12 000 arter i nationalparksområdet. Hälften under ytan och hälften på öarna. Många öar är det - 741 närmare bestämt. De mest kända är såklart Kosteröarna med sina 150 000 besökare årligen. Granne i norr ligger Kosterhavets norska syster, nationalparken Ytre Hvaler.

Kvällstur bland kobbar och skär, foto Lars Häreblad

En nationalpark där intressen samsas

I Kosterhavets område lever människan sida vid sida med djur och växter. Här finns ett levande lokalsamhälle med 20 000 invånare året runt. Varje år vistas ungefär 500 000 personer i nationalparken. Därför är det viktigt att området nyttjas varsamt med både människans och naturens bästa för ögonen - allt för att bevara den unika miljö som Kosterhavet och skärgården är.

Fiske

I nationalparken bedrivs ett småskaligt yrkesfiske. Fiskarna trålar räka i delar av parken, i den djupa Kosterfjorden. Vid trålningen gäller särskilda regler, bland annat ett galler i trålen som sorterar bort bifångst och i områden med känsliga botten är det förbjudet att tråla. Kräfta och hummer fiskas med burar och tinor, men i några områden är det totalt fiskeförbud.

Det fritidsfiske som engagerar flest är hummerfisket. Detta havets svarta guld fiskas under hösten. Under våren fiskas öring i grunda vikar. Sommartid är det populärt att fiska makrill med dörj eller meta på öppet vatten.

Vid snorkelleden, foto Katrin Sjögren

Friluftsliv

På sommaren är det populärt med paddling, dykning, krabbmete, bad och andra naturupplevelser i eller nära havet. Många av de som vill njuta av Kosterhavet kommer med fritidsbåt.

Även under lågsäsong finns mycket att uppleva. Gå omkring bland ett hav av blåsippor och vitsippor eller i ängar av orkidéer på våren. Paddla i det ännu ljumma havet på hösten. Leta strandfynd och spana efter havsörn och havssula på vintern.

Vandringskarta över Kosteröarna hittar du bland annat vid bryggorna där Kosterbåtarna lägger till och på naturum. Du hittar även vandringsledningarna i appen Naturkartan.

Biologisk mångfald i havet

Genom miljöövervakning och olika studier undersöker vi hur miljön mår och vi ser till att den biologiska mångfalden under ytan bevaras. Bland annat har vi undersökt skador efter ankare och nedskräpning i naturhamnarna. Inventering av fisk och övervakning av säl och sjöfågel är exempel på andra undersökningar vi gör. Vid en övervakning av ålgräset upptäcktes att ålgräsängarna försvunnit på ett par ställen. Sommaren 2020 startade en restaurering av dessa ängar, genom att plantera ut skott av ålgräs. Tyvärr har det ännu inte blivit några nya ålgräsängar.

Vi har även börjat restaurera reven av ögonkorall i Koster-Väderöfjorden i ett EU-finansierat LIFE-projekt. Syftet är att återställa sex platser med ögonkoraller på 80 - 100 meters djup, med hjälp av konstgjorda rev.

Korallrev, foto Lisbeth Jonsson

Idag finns två områden med levande korallrev i Sverige, i Säckan nära gränsen till Norge och öster om Väderöarna. Levande korallrev har tidigare funnits på ytterligare minst fyra platser i området. Ögonkorallen är en kallvattenskorall som bildar spektakulära ekosystem. Den tredimensionella miljön lockar till sig mängder av liv. Drygt 1 300 olika arter har man hittat vid rev av ögonkorall, en artrikedom fullt jämförbar med den vid tropiska korallrev.

Strandstädning

Varje år plockar våra strandstädare i genomsnitt upp 15 ton skräp från stränderna i Kosterhavsområdet. Det blir 1500 stora sopsäckar. Det mesta av skräpet kommer långväga ifrån och speciellt märks detta efter kraftiga stormar då stränderna fylls med sopor. Plast, linor, glas och annat skräp är dödliga faror för säl, fågel, fisk och betande djur. Det är därför viktigt att inte skräpa ner!

Strandskräp, foto Örjan Karlsson

Biologisk mångfald på land

Det är inte bara havet som är artrikt. Även ovanför ytan är artrikedomen stor. Stora delar av Kosteröarna är därför skyddat som naturreservat. Kosteröarna är kända för sitt varma och soliga klimat. Då trivs många blommor och insekter. På många ställen ligger gamla musselskal i marken. Det är minnen från när Koster var havsbotten. Kosteröarna steg ur havet för 8 000 år sedan så nu är skalen en del av jordlagret. Detta gör jorden mycket kalkrik. Kalken gör att till exempel blåsippor, gullvivor och orkidéer trivs. På våren kan man njuta av mängder av gullvivor och orkidéer.

Kosteröarna bjuder på en stor variation av miljöer. Vandringslederna ger en möjlighet att uppleva blommande ängar, lummig lövskog och släta berghällar. På många ställen ser man också spår efter människans närvaro under tusentals år. Stenmurar, små åkrar, diken och husgrunder är tecken i landskapet som visar hur människor levt och brukat marken. Den stora variationen av miljöer innebär att många olika arter kan trivas. I vårt uppdrag ingår att restaurera och bevara mångfalden av miljöer. Det gör vi genom slätter, betande djur, röjning och naturvårdsbränning.

Sexfläckig Bastardsvärmare, foto Stefan Husar

I Kosterhavsområdet finns flera klapperstensfält. Det är lämningar från senaste istiden. De är viktiga att bevara även för framtida generationer. Vi träffar tyvärr regelbundet på stentorn, gångar i stenfält och andra påtagliga exempel på att besökare har flyttat stenar. I naturreservat och nationalpark får man inte flytta stenar eller bygga formationer. Man får inte heller ta med sig stenar hem. Det kan förändra hela naturupplevelsen för nästa besökare om andra inte lämnat miljön orörd.

Klappersten vid Valnäs, foto Lisa Karnfält

Bland stenarna kan det även växa strandvallmo och ostronört som är mycket sällsynta växter. Sjomärken och gränsmarkeringar kan vara uppbyggda av sten och ska inte flyttas. Stenrösen, stenmurar och andra stenformationer kan vara fornlämningar som är skyddade enligt fornminneslagen.

För att underlätta för besökare ser vi över vandringsleder, skyltning och information regelbundet. Vi inventerar också landskapets växter och djur och övervakar hotade arter. Mer information hittar du på www.kosterhavet.se

Regler och tillsyn

För att undvika att djur- och växtlivet störs och för att ge dig som besökare en fin upplevelse i Kosterhavets nationalpark finns det bestämmelser om vad man får göra, och vad man inte får göra.

I vissa områden finns det hastighetsbegränsningar. Lägre fart minskar buller både under och över ytan liksom risken för bottenkador från svall och propellrar. Där botten är särskilt känslig får du inte ankra. Förbudet att stiga i land på vissa öar under vissa tider är till för att ge sjöfåglar och säl lugn och ro när de har ungar. På öarna finns många sällsynta växter och flera av dem är fridlysta, däribland alla orkidéer som man inte får plocka. Mer information hittar du på www.kosterhavet.se

Skit inte i sjön - töm båttoa i land

Tömningsstationer i Kosterhavet finns på Västra Bryggan på Nordkoster, på Saltholmen, vid Ekenäs hamn på Sydkoster, i Strömstad Södra hamn och i Keбал, i hamnarna på Resö, i Havstensund, Grebbestad, Fjällbacka och Hamburgsund. Dessutom finns det tömningsstationer i Skjaerhalden och på Nordre Sandöy.

Det är förbjudet att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar. Via appen "Hamnkartan" hittar du tömningsstationer i hela Sverige.

Kor vid Brevik, foto Douwe van der Woude

Koppla din hund och visa hänsyn till betande djur

I nationalparken och i naturreservaten ska hundar vara kopplade. Att ha hunden lös är ett brott mot föreskrifterna och rapporteras till polisen eller till Kustbevakningen. Årligen skadas eller dödas betesdjur av lösspringande hundar. Det finns många öar och områden med betesdjur i Kosterhavets nationalpark och i angränsande naturreservat. Vi ber alla hundägare att visa hänsyn till människor, djur och natur.

Nu betar kor i området

Undvik att gå in med hund – kor kan uppfatta hunden som något hotfullt och försvara sina kalvar.

Låt betesdjuren vara i fred och oroa dem inte.

Dogs must always be kept on a lead in the reserve.
Hunde sind in Reservat stets an der Leine zu Führen.

Tillsyn

Tillsyn av att reglerna följs sker i området både av Länsstyrelsens och Kustbevakningens personal. Många blir tillrättavisade för att ha sin hund lös, köra för fort, dra upp båten på sandstrand och ankra, tälta eller cykla på fel ställe.

Regler för Kosterhavets nationalpark och Kosteröarnas naturreservat

Det är inte tillåtet att:

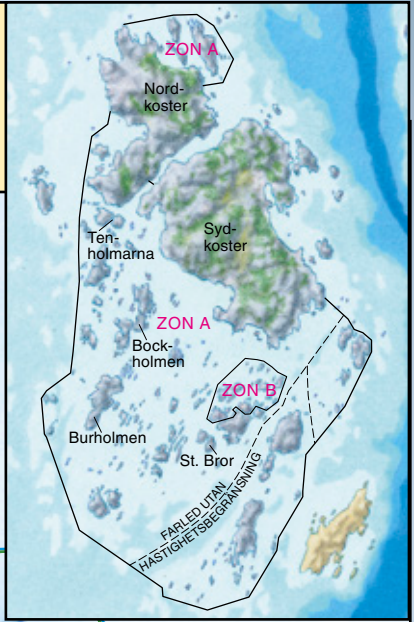
- Gräva upp växter
- Införa för området främmande arter eller populationer
- Ha hund okopplad
- Göra upp eld annat än på anvisade och iordningställda platser
- Cykla eller framföra motordrivet fordon annat än på vägar
- Ta bort, stapla eller flytta sten
- Plocka ostron
- Övernatta på Kosteröarna annat än på campingen på Nordkoster
- Tälta på Tenholmarna, Burholmen, Bockholmen och Store Bror mellan kl. 10-18 under tiden 1 juli - 15 augusti. I övrigt får tältning ske högst två dygn i följd på samma plats.
- I nationalparken dra upp eller förtöja båtar eller ankra utanför sandstränder närmare stranden än 50 meter. Kanoter och kajaker får dras upp på sandstränder om de placeras så att badstränder inte blockeras
- Dra upp, förtöja båtar eller ankra i Basteviken, Norrvikarna, Hasslevikarna, Kilesand, 15 maj-31 augusti
- Förtöja och ankra på samma plats mer än två dygn i följd
- Tomgångsköra motor och använda motordrivet laddningsaggregat
- Framföra motordriven farkost fortare än 5 knop i områden med hastighetsbegränsning, zon A, se karta!
- Inom zon B köra motordriven farkost annat än till och från tilläggsplats.
- I säl- och fågelskyddsområden gå iland på öar och skär och vistas närmare öar och skär än 100 meter, med undantag för markerade passager. Sälkyddsområden gäller 15 maj-15 juli. Fågelskyddsområden gäller: Mörholmen 1 april-15 juli, Store Snart och Käbblingarna/Lerskår 1 april-31 juli, samt Torgrimmen 1 april-15 augusti.
- Starta eller landa med luftfarkost eller flyga över området på lägre höjd än 300 meter, gäller även drönare.
- I bottenkyddsområden ankra samt använda skrapa eller andra redskap eller metoder som kan skada bottenarna.
- Utan Länsstyrelsens tillstånd genomföra vetenskapliga undersökningar eller samla in rödlistade marina arter
- Anordna tävlingar, lägerverksamhet eller andra organiserade arrangemang med fler än 20 deltagare innan samråd har skett med Länsstyrelsen.

Reglerna för nationalparken och Kosteröarnas naturreservat är reglerade med Miljöbalken. För fullständiga föreskrifter och kartor se www.kosterhavet.se

Regler i andra reservat

Det finns flera naturreservat i närheten, där kan andra regler gälla. Läs mer på informationstavlor för respektive reservat eller på www.kosterhavet.se

Motordriven farkost får köras i högst 5 knop inom zon A under tiden 15 maj-31 augusti. I zon B får motordriven farkost endast köras till och från tilläggsplats.

- Information
- Utsiktsplats
- Snorkelled
- Toalett
- Tillgänglighetsanpassad toalett
- Rastplats
- Grillplats
- Sopkärl
- Tältplats
- Sugtömning
- Ankringsförbud
- Hastighetsbegränsning
- Linfärja
- Cykelväg
- Markerade leder
- Kosterhavets nationalpark
- Kosteröarnas naturreservat
- Större område undantaget från reservat och nationalpark

Spiny starfish, photo Lars-Ove Loo

Explore Kosterhavet National Park

Kosterhavet is the only marine national park in Sweden and was inaugurated in September 2009. The marine environment here is influenced by the Atlantic and it includes habitats and species found nowhere else in Swedish waters. Many of the rare and unique species live in the deep trench of the Koster Fjord, which runs north to south through the park, and has a maximum depth of 247 meters.

In addition to a large area of sea the national park also includes many small islets and skerries, particularly in the archipelago south-west of Koster. The islands of North Koster, and South Koster are mostly protected as nature reserve. Also, the land in the area are harbouring a lot of species

Sea holly, photo Örjan Karlsson

The purpose of the marine national park is to preserve the diverse sea and archipelago area and the land lying nearby. At the same time the biological resources could be used sustainably. Protecting and maintaining the natural and economic wealth of Kosterhavet is one of the great challenges in managing this national park.

Kosterhavet, is a valuable recreational resource, there is something to discover for everyone. Explore life on land and in the sea. You will find a wonderful archipelago and plenty of beaches and walking trails. Visit naturum Kosterhavet, the national park visitor centre. It is located beside the pier at Ekenäs on South Koster Island. On offer are a photographic exhibition and interactive activities. Check out films about Kosterhavet in English and German.

Don't miss the aquarium where you get to see and touch various species. There is also a free audio guide in English, German, Norwegian and Arabic. We also offer guided tours on the Koster Islands and on the beach.

For more information, browse www.nationalparksosweden.se/choose-park---list/kosterhavet-national-park/ or visit us.

Rules of Kosterhavet National Park and Koster Islands nature reserve

To avoid disturbing sensitive wildlife and to ensure the enjoyment of visitors there are certain regulations.

Within the National Park it is not permitted to:

- Dig up plants
- Introduce non-native species or populations to the area
- Bring dogs which are not on a lead
- Start a fire other than at the specially designated places
- Cycle or operate motor vehicles other than on roads
- Remove or rearrange stones
- Collect oysters
- Hunt
- Camp on the Koster Islands except on the camping on North Koster
- Camp between the hours of 10.00 and 18.00 on Tenholmarna, Burholmen, Bockholmen, Store Bror between the 1st July and 15th August. In general camping is only allowed for a maximum of two days in a row at the same place
- Pull up, mooring boats or lay anchor closer than 50 metres from sandy beaches. Canoes and kayaks can be pulled up onto the beaches if they do not block the swimming areas
- Pull up, mooring boats or lay anchor in Basteviken, Norrvikarna, Hasslevikarna, Kilesand, between 15th May and 31st August
- Moor or lay anchor for more than two days in a row at the same place
- Allow engines to idle and use motorised generators
- Drive motorised vehicles within zone A faster than 5 knots between the 15th May and 31st August, see map!
- Drive motorised vehicles within zone B other than to and from mooring sites, see map!
- Within seal and bird protection areas disembark onto islands and islets and stay within 100 metres of islands and islets, with the exception of marked routes. The seal protection areas apply 15th May–15th July. The bird protection areas apply: Mörholmen 1st April–15th July, Store Snart, Käbblingarna/Lerskär 1st April–31st July and Torgrimmen 1st April–15th August
- Take off or land any airborne craft or fly over the area at an altitude of less than 300 metres
- Within areas where the seabed is protected lay anchor, use scraping or other equipment or methods which can damage the seabed
- Without the permission of the County Administrative Board undertake scientific studies or collect red-listed marine species
- Organise competitions, set up camps or other organised events with more than 20 participants before consultation with the County Administrative Board.

Other rules for adjacent reserves

Adjacent to the national park, there are some areas which are also nature reserves. Other regulations may therefore apply for visitors to these areas, see the information signs in each of the reserves.

naturum[®]

Kosterhavet

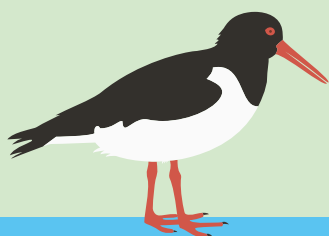
Vi finns nära
Ekenäs brygga på
Sydkoster!

GRATIS UPPLEVELSER FÖR ALLA ÅLDRAR!

Det händer ofta något på naturum och vi har öppet året runt. På sommaren kan du följa med oss på snorkling, strandexpedition och en massa andra guidningar. Alla evenemang hittar du i vårt tryckta program på naturum eller i kalendern på Facebook.

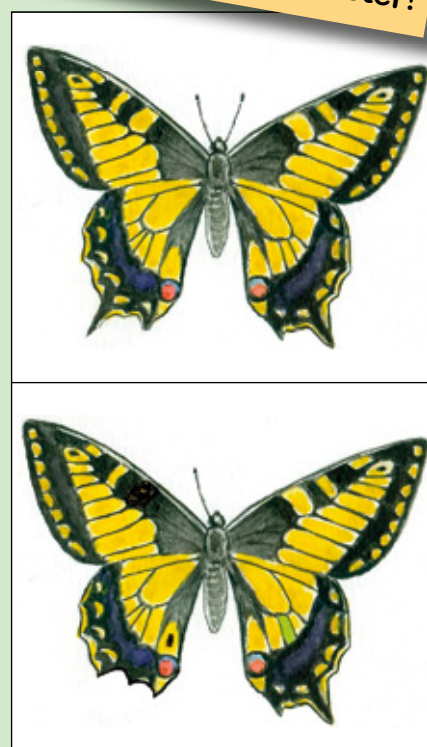
ÖPPETTIDER

Lämna in lösningen till korsordet på naturum så får du en överraskning!

	→			↓	ÄR NORD- OCH SYDKOSTER TA ETT DOPP	↓	
	↑						
				RINNANDE VATTEN	→		
		KOMMER EFTER M KAN SKADA GÖRA		TOVE DAHL 	→		KAN LEDA FARTYG RÄTT I NATTEN
	↑		↓		ANNA FORS 	↓	
						HELA BUNTEN	
	↑						
	↓		↓	DJUR- KILLAR	ANPAS FISKAR MED	↓	
VISSTE SVÄRET	↑	ULF NILSSON	↓		CENTI- LITER KORT KOMMER EFTER N	FÖRE S	
FINNS DET MASSA PÅ STRAND	↑						
↑			KNASIG TJEJ	→		KORS- ORDS- KUNGEN 2022	

FINN FEM FEL
Hitta fjärilarnas olikheter!

ANNONSPLANKET

**STRÖMSTAD
INFOCENTER**

Välkommen till Turistbyrån i centrala Strömstad!
Welcome to the Tourist Office in Strömstad centre!

Ångbåtskajen 1, +46 526-623 30
vastsverige.com/stromstad
infocenter@stromstad.se

Följ oss på Strömstad & Kosterhavet för tips och inspiration

**KOSTERS
TRÄDGÅRDAR**

**FIKA, MAT
ODLING
KONST**

@kosterstradgardar

LÅNGEGÄRDE, SYDKOSTER

DYKNING

LUFT NITROX
dykturer
utrustning

**KOSTERHAVET
Dykcenter**

Utbildning på alla nivåer
Dyk med instruktör
Prova på dykning

TRIDENT DIVERS
Långegärde Sydkoster

Phillip Davies
070-6539095

www.tridentdivers.se
dyk_koster@yahoo.se

KOSTER SNICKERI

MAGNUS ÖHRN

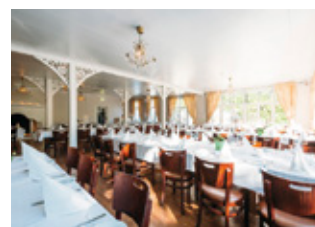
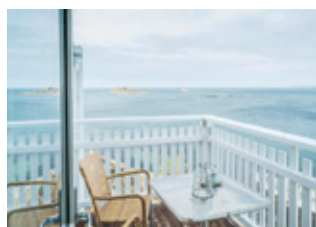

070-565 66 77
magnus@ohrn.cc

Pensionat Ekenäs Koster

i fru Ekners anda

Bo, Trivs, Upplev

www.pekoster.com

BYGGFIRMA

SVERRE HALVORSEN AB
SYDKOSTER

Allt inom nybygg & renovering

Sverre Snickare är utbildad tømrmester där yrkesstoltheten och känslan för ett gott hantverk alltid varit fokus. Det är grunden för allt vi gör och tryggheten du får som kund hos oss.

Vi utför totalentreprenader och med egna maskiner tar vi hand om:

Mark- och Grundarbete - Murning - Transport - Kranlyft

Kroken By

Vi bygger och säljer bostäder miljöanpassade för ett hållbart boende. Parhus och friliggande villor du köper och äger året om antingen som hel eller deltidboende. Välkommen!

Vi bygger ett levande Koster!

Tel: +46 (0) 705-880644 • E-post: sverresnekker61@gmail.com
www.sverresnickare.se

Stella Båt & Snickeri

Reparation, renovering &
nybyggnation av träbåtar

Möbelsnickeri Byggnadsvård

Tel: 0768-813787
E-post: tom.hemreus@gmail.com
Fljestedsvägen 37, Sydkoster
Innehar F-skattsedel

RESTAURANG
BAR
KIOSK

Långagärde, tel. +46 (0) 706-35 97 01
Besök oss gärna på Facebook

Välsorterad livsmedelsbutik

Öppet : ica.se
Café och nybakat

- Apoteksombud
- Spelombud
- Frimärksombud
- Bensin

Välkomna!

hälsar Ida och David

Tel 0526-20035

för mer info
scanna QR koden

Nya Kosterfjord 46 till salu
www.kosterfjord.se
Tel. 0526-151 40

Keramik verkstad

Monica Larsen

Sydkoster Kyrkosund
Valmutvägen 33
Tel. 0526- 20600

 keramiker_monicalarsen
kosterkeramik@hotmail.com

Boka höstens hummarsafari!

info@selincharter.com
070-605 81 76

www.selincharter.se

Laholmens Fisk

BUTIK & RESTAURANG STRÖMSTAD

Restaurang och Fiskaffär

- Fisk & Skaldjur
- Egenproducerade delikatesser
- Take away
- Catering
- Fullständiga rättigheter

Sätt dig hos oss och njut av fin hamnutsikt och goda smaker!
Vi levererar med Kosterbåten - ring eller maila din beställning.

Norra Hamnen, Strömstad
+46 (0) 526-102 40, laholmensfisk@gmail.com

KUST EVENT är ett företag som jobbar med det vi älskar året om. Att ta hand om våra gäster och att ge en upplevelse med service och kvalitet. vi har möjligheten att skraddarsy Din upplevelse på Hvaler, Koster och i Strömstad.

En helhetslösning som tar Dig ut i vår vackra skärgård, som går i norskt och svenskt farvatten. vi erbjuder färdigt paket med skärgårdstur, matupplevelse i genuin sjöbodsmiljö, allsång och Bohusvisor med vår hustrubadur.

Välkomna till oss!

KUST EVENT

www.kustevent.com

KILESANDS BYGG.se

STRÖMSTAD
KOSTER

Svante Nilsson | +46 709 730041 | svante@kilesandsbygg.se
Patrik Hedenstierna | +46 709 730042 | patrik@kilesandsbygg.se

Välkomna till
Kosterhavets Ekobod!

Vårt hjärteställe i mormor och morfars
hus nära Västra bryggan på Nordkoster
www.kosterhavetsekobod.se

Selin Charter

Tar er ut i vår vackra skärgård!

Vi anordnar bröllop, konferenser,
bemärkelsedagar & kick off etc.

Ni chartrar båten för ert egna sällskap.

www.selincharter.se

070-605 81 76, info@selincharter.com

KOSTERCYKELN

Bemannade cykeluthyrningar vid Ekenäs och
Långegärde bryggor samt Kyrkosund.
Elbilar uthyres vid Långegärde brygga (förboka).

info@kostercykeln.com

070-570 54 22

Kajak

070 600 13 13 UTHYRNING, TURER, KURSER
Stefan von Bothmer med professionell guide!
BCU coach & leader

KOSTER KAYAK TOURS

HNH

HNH ENTREPRENAD

Vi bygger ditt drömboende!

Vi hjälper till med allt från ritning, bygglovsansökan
till färdigställande.

I samarbete med:

Götenehus

René Nielsen 0734 45 57 44
rene@hnh.nu
Jeanette Toftedahl 0709 56 46 38
jeanette@hnh.nu

www.hnh.nu Oslovägen 41, 452 35 Strömstad

ALASKA

Historisk kulturträdgård.
Guldgräverskan Hilmas paradiso!

Café, Utsällning och vandringsleder.
Öppet 4/7 - 5/8, söndagar stängt.
Chartrade grupper maj - sept.

Se turlista på www.selincharter.se
Bokning: 070-605 81 76, info@selincharter.com

Familjecamping och ekostugor alldeles intill havet.
OBS! Förbokning krävs även för tältplats.

www.reservatet.nu

TOTALENTREPRENÖR

- Projektering och arkitektur
- Grund och betongarbetar
- Snickeri och alltjänst

Telefon 0733 - 03 00 38 post@mesterbygg.se

www.mesterbygg.se

BASTES
CAFE BAGERI BUTIK

VÄSTRA BOVÄGEN 39, NORDKOSTER
"CAFÉ WITH A VIEW"

Tel.:
205 71

HAMNGILLEN
Ekenäs, Sydkoster

Kiosk • gatukök • pizza

Slöjd & Hantverk
Butik på Långgårde Brygga

Öppet under sommaren
26-29 maj, 4-6 juni samt
20 juni - 13 aug. Midsommarafton Stängt!

I samarbete med Studieförbundet.
www.stromstadsh.se

**Gods till Kosteröarna sändes med
Kosterfärjan**

I trafik hela året

Koster Marin AB
+46 (0)526-201 10
www.kostermarin.se

KOSTER MARIN AB
452 05 SYDKOSTER

Skall du sälja eller köpa,
kontakta oss, vi kan Koster.

Tel: 0526-154 00, stromstad@maklarhuset.se

Maklarhuset

**ELIMKYRKAN
SYDKOSTER**

För program
se våra anslagstavlor
vid hamnarna
Varmt Välkomna!

Info tel. 070-2831039
pontus.oberg@telia.com

Caphio **Vårdcentral**

Caphio Vårdcentral Strömstad

Välkommen till din vårdcentral i
Strömstad. Vi erbjuder dig ett brett
vårdutbud, digitalt när det är möjligt
och fysiskt när det behövs.

Ring, chatta eller besök oss.

Välkommen!

**Öppet
vardagar
07.30 - 17.30
Chatta
07.30 - 15.00**

Oslovägen 44, 452 35 Strömstad | Tel: 0526-79 90 00

m/s Koster skär
Selin Charter

Sälsafari med besök på Ursholmen

Sveriges västligaste fyrplats.

Guidning om Kosterhavets nationalpark och museét på Ursholmen.

5/7-4/8, tisdag, torsdag & lördag. 8/7-29/7 fredagar.

Kilesand 10.45, Ekenäs 11.00,
Västra bryggan 11.15, Långagärde 11.20.

Avgång från Ursholmen ca: 14.15.

Vuxen 250:- Barn upp till 12 år 100:-
under 4 år gratis. BOKNING KRÄVS!

Avgång från Strömstad N. Hamnen tis, tors & lördag kl. 10.00.

Certifierad i Naturens Bästa, Vårdskapsföretag för Kosterhavet.

För bokning: +46 (0) 70-605 8176, info@selincharter.com

www.selincharter.se

Reservation för ev. ändringar.

BOK
handlarens
PUB

KÄK, BIRA & SPÄNNING

Bokhandlarenspub@gmail.com

Bergdalen, Sydkoster

Följ oss på Facebook & Instagram

0727-371628

Välkommen till
Hembygdsmuseet
i Sibirien" vid
Långegärde Brygga

Koster Hembygdsförening

Öppet dagligen
26/6 - 21/8 kl. 16.00 - 19.00

Kosterlamm

Gårdsbutik på Sydkoster

Ekologiskt uppfödda får och lamm
Försäljning av kött och skinnprodukter

Strömstad kommuns miljöpriis 2013 | Guldklövern av Centerpartiet i Strömstad 2016 | Årets företagare i Strömstad 2017

Kosterlamm • Djurtallet på Brevik
45205 Sydkoster • Telefon: +46 0707483107

KAJAK & SUP-UTHYRNING
GUIDADE KAJAKTURER I
KOSTERHAVETS NATIONALPARK

KOSTER
ADVENTURES

KYRKOSUND, SYDKOSTER

info@kosteradventures.se
www.kosteradventures.se

RESTAURANG
Strandkanten

Restaurang och presentbod i unik sjöbodsmiljö som passar hela familjen
Drivs av en året runt boende familj

Belägen vid gästhamnen på Nordkoster
Tel 0526/20277

Gilla oss på facebook

Arne Öhnell

Ateljé Lövås

Utställning av unik glas och keramikkonst
Kurser i meditation och skaparhelger
Yogaklasser drop-in och yogahelger

Butik: Kostertröjor, yogakläder, muggar med konst
Sommarcafé: kaffe och te, ekologisk choklad
Uthyrning boende och kurslokal hela året

ATELJELOVAS.SE

Monica Ljungberg-Öhrn +46708434606

KOSTERYOGA.SE

Miriam Öhrn +46 704174319

Basteviken stugby

Nordkoster

Fem nya lägenheter med altaner i pensionatet

bastevikenstugby.com

Funderar du på att köpa eller sälja bostad på Koster eller i Strömstad?

Vi börjar där andra nöjer sig. Varmt välkommen att kontakta oss på 0526-717 480 eller besök oss på Karlsgatan 14 i Strömstad.

husmanhagberg.se/bohuslan

 HusmanHagberg®

Kosters Kajakuthyrning

Fullt utrustade havskajaker
Skyddat läge i kosterarkipelagen
Långegärde brygga

www.tridentdivers.se/kajak
kosterskajakuthyrning@yahoo.se

070-6539095 Phil Davies

Arne Öhnell

Njut av havet

Foto: Anna Berggren

När havet är stilla och solen glittrar i ytan kan man lockas av en paddeltur med havskajak ut i Kosterarkipelagen. Det finns flera uthyrare på öarna med olika utbud. Det finns allt från att gå kurs, att vara några dagar på "Camp" med guidade turer och övernattnin, till att ge sig ut på egna äventyr med sin egen packning.

Man kan ge sig ut, allt från en halv- eller heldag till att stanna ute i en vecka. Under vissa tider är det fågel- och sälskyddsområden att respektera på vissa holmar.

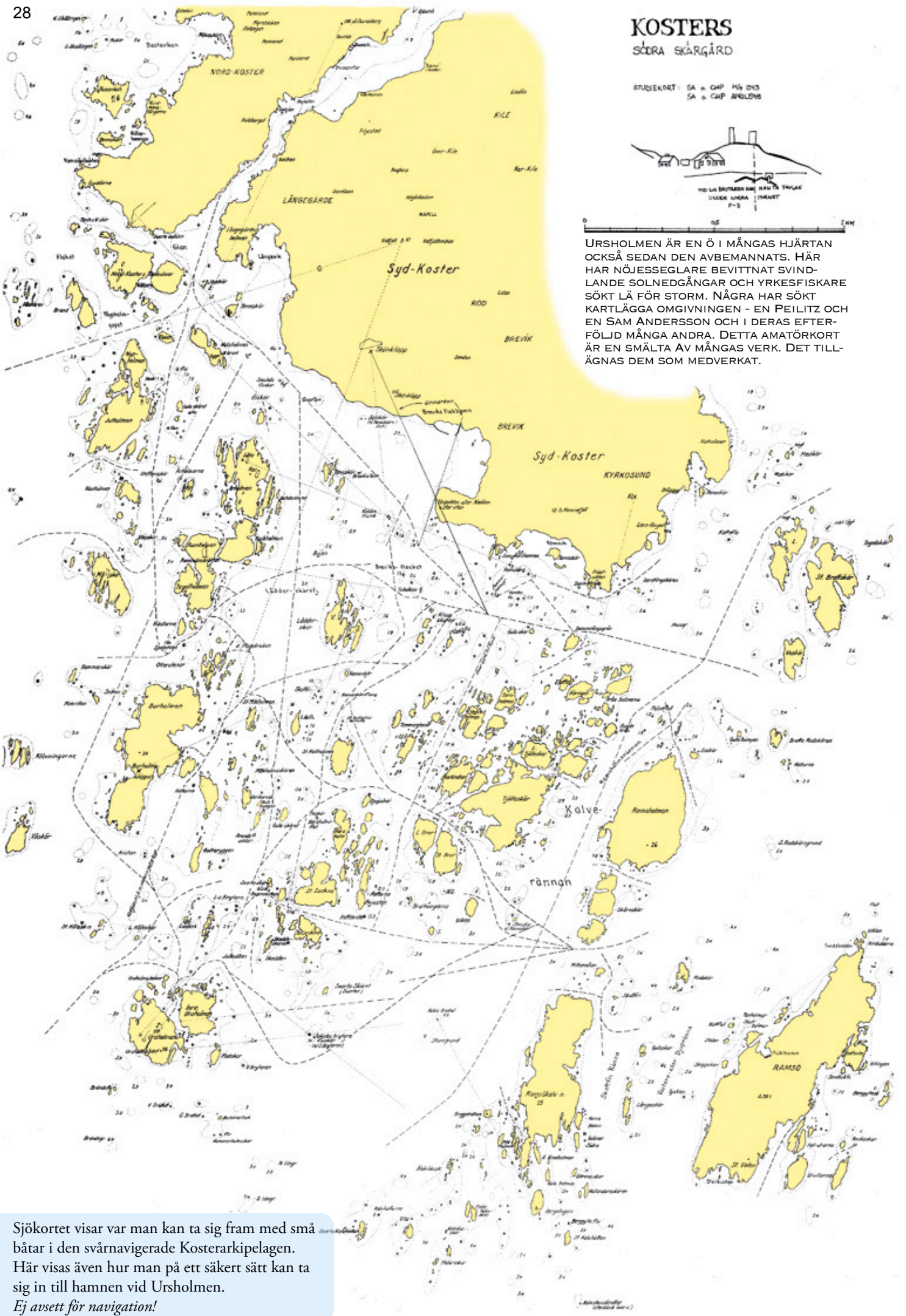
Vädrets makter råder ingen på och en bokning kan bli inställd, ifall vindarna river upp havet alltför mycket för en trevlig och säker paddeltur. I Kyrkosund finns även tillgång till SUP (standuppaddleboard).

Väl ute bland holmar och skär lockar vattnet till snorkling. Det finns några kloka "regler". Att inte snorkla ensam.

Barn ska ha en kortare och smalare snorkel än vuxna för att vädra ut och att klara att tömma snorkeln. Även öarnas badstränder bjuder på sevärt under ytan. Havet är rikt på liv och det är ingen slump att en marin nationalpark placerades just här. En snorkelled, som är en "undervattensstig" med informationstavlor under ytan, finns längst bort på Rörviksstranden vid Ekenäs på Syd.

Den riktigt ambitiösa kan hyra mask, dräkt och fenor på Kosterhavets Dykcenter i Långegärde. För sportdykare är Kosterhavet ett av Sveriges finaste vatten att dyka i. Det finns utrustning att hyra och luft att fylla sina flaskor med.

Sjökortet visar var man kan ta sig fram med små båtar i den svårnavigerade Kosterarkipelagen. Här visas även hur man på ett säkert sätt kan ta sig in till hamnen vid Ursholmen.
Ej avsett för navigation!

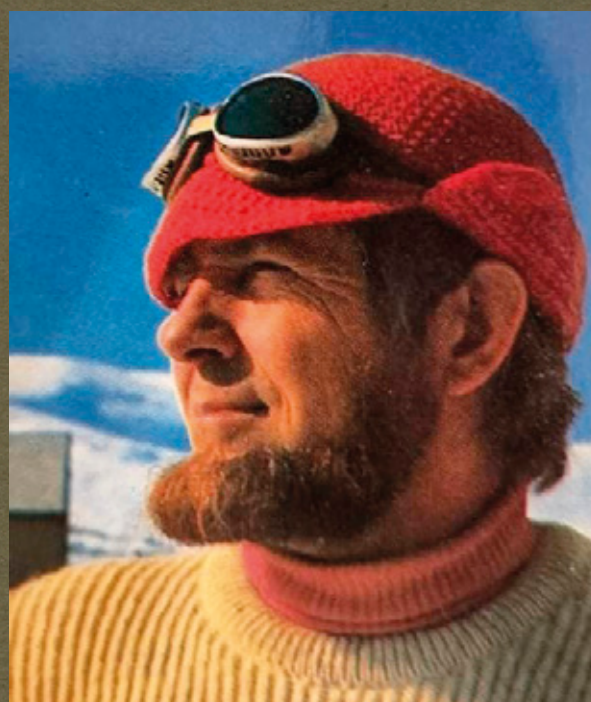
Kurt Netzler

Kosterbladets omslag pryds i år av en akvarell som är målad av Kurt Netzler, konstnär och designer född 1922. Han var också reklamtecknare och drev Studio 8 i Solna. Han hade många uppdrag genom åren och har bland mycket annat också ritat frimärken. Han bar en särskild kärlek till naturen både på Koster och i norra Sverige och har illustrerat affischer, böcker och mycket annat.

Den som har varit många år på öarna minns säkert den smakfulla och tilltalande konsten. Han ställde ut sina målningar under sommaren i matsalen på Milton Stugby i över 20 år. Där kunde man då se kostermotiv från naturen, havet, båtar och ofta med fåglar. Flera tecknade vykort såldes också på den tiden då folk uppskattade pappersbilder och en med penna skriven hälsning.

Kurt försökte i början att måla på Koster. Men enligt en av hans söner, tyckte han att det blev för jobbigt när han fick sand i färgen, staffli och papper blåste iväg och vädret var inte alla dagar det bästa. Det blev istället att han fotograferade och sedan målade i lugn och ro inomhus.

Cykla på Syd

Vid kosterbåtarnas tilläggsplatser på Sydkoster vid Ekenäs och Långegärde finns det ett stort utbud av hyrcyklar. Vid Kilesand finns samma service om man går uppför backen till Kostergården. Besökaren kommer att hitta det som passar bäst för familj, par eller grupp. Man kan hämta på ett ställe och lämna på ett annat.

Terrängcyklar finns inte, då man ändå inte ska cykla i naturreservaten utan får hålla sig på lämpliga vägar. Att ta med sin egen cykel innebär en avgift på kosterbåten och ibland blir det trångt och bökgigt på akterdäck med passagerarnas packning, hundar och cyklar.

Ett gott råd till dagsturister är att hyra den på plats och naturligtvis cykla på rätt sida av vägen.

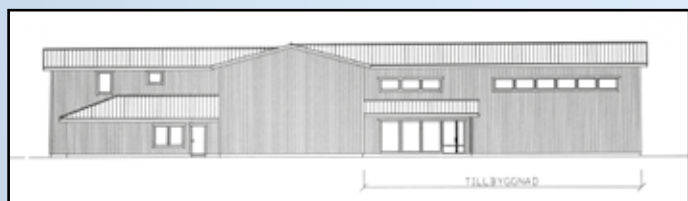
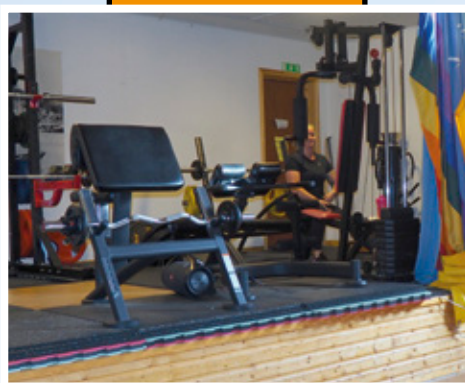

Illustration: Arne Öhnell

Kosters Sportklubb - KSK

KSK-huset byggdes 1981 efter den gamla badstugans tid. Gymnastiksalen används av skolan och andra grupper som vill motionera inomhus. Även fester och uppträdande sker där. Andra lokaler nyttjas som vävstuga för öns vävkunniga damer och för postutdelningen på öarna. Sportklubben är mycket aktiv med över 200 medlemmar. Ett betydande uppsving har det nya gymmet bidragit med. I det rum som en gång inrymde det gamla postkontoret och senare böcker, har förvandlats till gym med allehanda tillhörande attiraljer. Mer plats behövdes och hela scenen är full av motionsredskap.

Detta håller inte i längden utan föreningen behöver mer utrymme. Det finns en optimistisk framtidstro och en ny byggnad på 10 x 20 meter för själva gymmet ligger på planeringsstadiet.

Föreningen har tidigare visat genom åren att om man drar åt samma håll, samlar några eldsjälar, så är det mycket som går att genomföra. Det finns mycket vilja och kunskaper i föreningen.

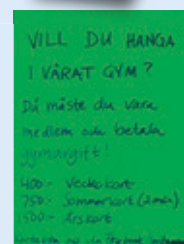
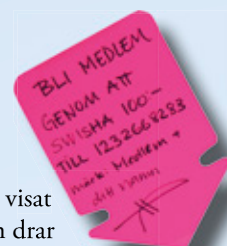
Uppskattade gymnastikpass har hållits på olika nivåer, när det fungerade i vågdalarna av corona. Den "allmänna" fotbollsplanen "Mullevi" sköts av sportklubben och alla är välkomna att använda den. Gräset klipper inte sig själv, även om förrymda får ibland hjälper till, utan planen måste få regelbunden skötsel.

Sportklubben bjuder på årligen återkommande trevliga sammankomster. Det är poängpromenad på Långfredagen. I pandemitider blev det annorlunda, men ändå promenad med frågor, fast en mer permanent slinga att gå när det passade en själv.

Den populära loppisen kanske återuppstår. Den passar både givare som vill bli av med saker och köpare som hittar nygammalt.

Kosterundan är en etablerad löptävling i augusti. Damer, herrar, motionärer och barn tävlar på 12 och 6 km ute i den härliga kosternaturen. Allt sker ideellt. Julmarknaden är också en mysig tradition, med framför allt det lokala utbudet av produkter. Där kan man handla några julklappar och träffa vänner på en fika.

Susanne Enfors-Davies

Bo Carlgren - ett personporträtt

Bosse är uppvuxen på Koster och han brinner för öns natur- och kulturvården så mycket att han ägnar en stor del av sin fritid till att ideellt röja i markerna. Han tar fram det tidigare, numer i många fall igenvuxna, kulturlandskapet med sina gamla träd, gärdesgårdar och betesmarker. Han återskapar landskapet som det en gång tidigare har sett ut.

Blommor i Väst

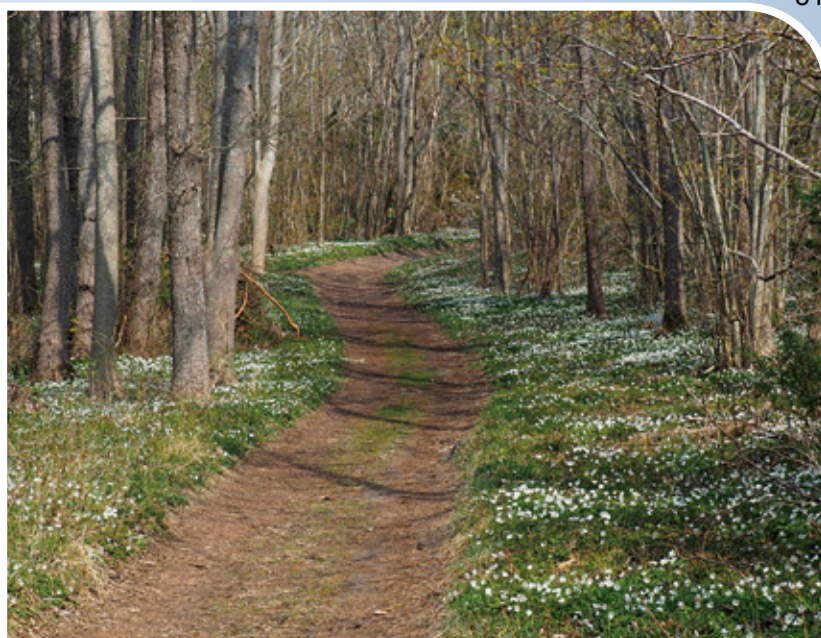
På våren vaknar blå- och vitsippor i skogarna och sträcker ut sig i vita och blåa fålt. Det är början på årets vackert blommande växter på Koster. Senare blir det blått av violer, gult av gullvivor, vitt på åkrarna av mandelblom, lila av orkidéer i naturreservat och på vandringsleder och mängder av trift ute på strandängarna.

För den botaniskt intresserade finns det många vackra strandnära växter att njuta av.

Även för den mer måttligt intresserade, är det svårt att inte imponeras av öarnas skönhet i blomstertider.

Kaprifolen som är Bohusläns landskapsblomma växer mer eller mindre överallt och doftar ljuvligt.

Kostertistel, eller Martorn *Eryngium maritimum* som den heter, hittar man på sandiga stränder som Kilesand, Sane och Hasslevikarna där den trivs nära havet.

Kostertistel är flockblommig till skillnad från andra tistlar som är korgblommiga. Det kan man läsa i en alldeles utmärkt liten bok som heter: Blommor i Västsverige. Det är en liten fälthandbok som är skriven av Evastina Blomgren och Eva Falk, utgiven av: Föreningen Bohusläns Flora. Omkring 500 blommor beskrivs på 225 sidor i ett litet och behändigt format att ha med sig i sin packning på vandringar. Upplägget utgår ifrån färger och man hittar enkelt den blommande växt som man söker. Boken finns att köpa på naturum och givetvis också på nätet. Lämplig för er som vill lära er lite mer och ytterligare berika en naturupplevelse.

Susanne Enfors-Davies

Blommor i Västsverige

Nya Kostervåg – en elektrisk upplevelse i vardande.

Koster Marin har fem passagerarfartyg och två gods färjor. Kostervåg är ett av de yngre fartygen i rederiets flotta och är byggd år 2000.

Redan 2015 började man titta på olika alternativ för att konvertera fartyget till batteridrift.

Ett maskinbyte behövdes ändå och funderingarna vaknade om det var klokt att sätta in nya dieslar, eller tänka nytt. Kostnaden för batterier har gått ner sedan dess och det öppnar för nya möjligheter.

Miljö- och klimataspekten är viktig för Koster Marin som dessutom trafikerar naturkänsliga områden i en nationalpark. Tankar och en önskan fanns om ett nybygge, men det var 3-4 gånger så dyrt och då håller inte den ekonomiska kalkylen.

En förutsättning för en så omfattande investering är finansieringen. Koster Marin har beviljats ett investeringsstöd från Klimatklivet genom vilket Naturvårdsverket bidrar till lokala och regionala projekt som minskar utsläppen av koldioxid och andra klimatskadliga gaser.

Ett problem på vägen var att hitta ett varv som hade ledig kapacitet och kunde utföra det komplexa arbetet. Det blev Swede Ship Marine som som utför det mekaniska och en förlängning av fartyget. De arbetar tillsammans med Mets Technology AB som ansvarar för det elektriska. Batterierna levereras av Echandia Marine och är av LTO-typ på totalt 782KWh.

LTObatterier anses vara säkrare ur brandsynpunkt. Att Kostervåg förlängs (med 4,5m) beror på att fartyget med batteridrift måste bära en ökande vikt. På huvuddäck kan man använda förlängningen till att få plats med mer bagage. Bytet till batteridrift innebär att Kostervåg kommer att få nya axlar och fasta propellrar istället för tidigare pitch (vridbara) propellrar. Det kommer att ge bättre effekt med propellrar som är gjorda för det specifika varvtalet, belastningen och farten.

Planen är att batterierna ska ladda under hamnuppehållen i Strömstad via en snabbbladdningsstation. Två anslutningar på sammanlagt 1 MW gör att man utan problem på en kvart klarar att ladda energi för en rundtur. Kapaciteten i batterierna är så pass stor att det går att köra två vändor Koster - Strömstad utan att ladda.

Som redundans kommer fartyget att ha två dieselelverk för att kunna producera reservkraft ifall det skulle bli strömavbrott eller vara problem med laddningen.

Foto: Christopher Kullenberg Rothvall

Enligt rederiets beräkningar kommer batterierna på Kostervåg innebära att Koster Marin reducerar sina utsläpp av koldioxid med 60 % (ca 700 ton). Men det krävs att fartyget används väldigt mycket för att det ska bli en miljövinst. Kostervåg avses normalt köras ungefär 350 dagar om året. Det är också anledningen till att rederiet är tveksamma till att konvertera fler fartyg. De andra fartygen används som mest under den intensiva sommarsäsongen. Att konvertera dem kommer inte att löna sig vare sig ur ett ekonomiskt perspektiv eller med tanke på miljövinster. Däremot kan nya bränslen öppna för fossilfri drift även för dessa.

Att konvertera Kostervåg istället för att bygga ett nytt fartyg är i sig en miljövinst. Ett skrov är otroligt långlivat. Om man hade byggt en helt ny båt hade det inneburit mängder av energi som hade gått till framställningen av nytt aluminium. Konvertering blev det bästa av flera anledningar.

Källa: Christopher Kullenberg Rothvall, Sjöfartstidningen och Skärgårdsredaren.

Även om ambitionerna är höga och målet är i sikte, finns det alltid något som kan hända och inte alltid är möjligt att påverka. Laddstationen i Strömstad kommer inte att bli färdig till sommarsäsongen. I denna upphandlingens tidevarv ska de byråkratiska bestämmelserna följas och Västtrafik måste naturligtvis inrätta sig i ledet och låta processen ha sin gång. Kostervåg kommer till en början att köras på grön el så mycket som det är möjligt, men med laddstöd av dieselgenerator ombord. På sikt, när upphandlad leverantör är utsedd och laddstationen på plats, blir det full fart på el som det är tänkt.

Kosterflottan

Kostersund SMFL

Byggd i Aluminium vid Båtservice Industrier A/S - Mandal 1992.

Maskineri: 2 st Scania DI13M (2021) totalt 1100 hk.

Längd: 32,00 m, Bredd: 9,24 m, Fart: 15 knop

Marschfart 10-14 knop

Historik: 1992-2007 Beinveien, 1992-2000 Vesttrafik A/S, Bergen
2000-2006 Hardanger Sunnhordlandske Dampskipsselskap (HSD), Bergen
2006-2007 Tide Sjø A/S, Bergen

Kosterfärjan 2 SIKF

Byggd i stål vid Glommens Mek.verksted Fredrikstad 1959.

Kosterfärjan 2 trafikerar Ramsö samt

Koster vid ishinder och som förstärkningsfartyg. .

Maskineri: 1 st Scania DI13M (2021).

Längd 23,18 m, Bredd 6,81 m, Fart 9 knop

Historik: 1959-79 Hvalerfergen, A/S Hvaler Båt og Fergeselskap, Fredrikstad. 1979-82 Kosterfärjan 2, Koster-Trafik AB, Sydtkoster.

Kosterfärjan 4 SJBC

Byggd i stål vid Åsi-verken, Åmål, 1957.

Huvudmaskineri: 1 st Scania DI16M, 550 hk (2013).

Längd: 28,0, Bredd: 8,0 m, Fart: 10 knop

Kran: 24 ton, max 5000 kg

Historik: 1957-84 Färja 61/216, Statens Vägverk, Borlänge

Kosterbris SDYZ

Byggd i aluminium vid Oma baatbyggeri A/S, Stord 2005

Maskineri: 2 st Scania DI16M (2017), totalt 1200 hk.

Längd: 25,96 m, Bredd: 9,0 m, Fart: 20 knop

Historik: 2005-2015 SNARVEIEN, Bergen Nordhordland Rutelag A/S

Kostervåg SLTA

Byggd i aluminium vid Oma baatbyggeri A/S, Stord 2000.

Maskineri: 2 st Danfoss elmotorer 800kW (2022), 782 kWh
LTO-batterier, 2st Valmet dieselgeneratorer på totalt 200kW.

Längd: 30,25 m, Bredd: 9,0 m, Fart: 20 knop

Kosterfjord SDJG

Byggd i aluminium vid Westermoen Hydrofoil A/S, Mandal 1971.

totalrenoverad 1995-97

Maskineri: 2 st Volvo Penta D16 (2007), totalt 1440 hk.

Längd: 26,45 m, Bredd: 9,02 m, Fart: 18 knop

Marschfart: 10-16 knop

Historik: 1971-95 Fjordglytt, Fylkesbaatene i Sogn og Fjordane, Florö

Kosterfärjan 4 SJBC

Byggd i stål vid Åsi-verken, Åmål, 1957.

Huvudmaskineri: 1 st Volvo Penta D16, 550 hk (2008).

Längd: 28,0, Bredd: 8,0 m, Fart: 10 knop

Kran: 27 ton, max 5200 kg

Historik: 1957-79 Färja 61/214, Statens Vägverk, Borlänge
1979-2007 diverse ägare under namnen Arven, Betania och Sandraia

Fest när Koster inte går i ide

Blues, metal, indie, jazz, visor, poesi, ulltovning, måleriworkshop, konstutställning, teater och tankesmedja. Tredje året för Konst- och Musikfest på Koster bjöd på ett brett program och engagerade besökare.

– Det var publikfest på varje tillställning, säger Thomas Reinhold, förra årets projektledare för Konst- och Musikfesten.

När Kosters klippor tömts på soltörstande turister och vinterfåglar har badplatserna för sig själva, det är då Konst- och Musikfesten sprakar igång. Restauranger, gymnastiksal och båtverkstad fylls med instrument, tavlor, skådespelare, artister och konstnärer. År 2021 var tredje året för Konst- och Musikfest på Koster. I samarbete med naturum Kosterhavet, Västra Götalandsregionen och Kosterstiftelsen bjöds det på olika evenemang under en hel vecka. Tom Hemréus medverkade både i projektgruppen och på scen tillsammans med bandet Bluesbury.

– Festivalen är ett statement för att Koster är ett levande samhälle även när turisterna har åkt hem. När alla tror att vi har gått i ide så blossar det här upp, säger han.

Teater i verkstan

Helgen innan tjuvstartades med en kick off innehållande Regionteater Västs föreställning "På ren svenska" och konsert av Kosterskolans elever. Det arrangerades även en tankesmedja, ledd av Miriam Öhrn. Temat var hur vi kan göra det möjligt för fler att bo i skärgården året runt.

– Det blev ett startskott för vårt lokala engagemang för omställning, hållbarhet och samhällsfrågor. Bostadsfrågan är en pusselbitarna, säger Miriam Öhrn.

Höstlovsveckan erbjöd flera barn- och ungdomsaktiviteter som teater, sagostund, målarworkshop och ulltovning.

– Det är en fördjupning i kulturupplevelser och kulturutövande som sommarkoster inte har utrymme för, säger Tom Hemréus. Själv öppnade han upp sin båtverkstad för Ritualteatern som fick uppträda bland gjutjärnsmaskiner och hyvelbänk.

En festival för alla

Programmet under helgen fokuserade främst på musik. Allt från lokala Divans orkester, Lekverk och Bluesbury till Bror Gunnar Jansson och Knut Reiersrud.

– Vi trodde inte i våra vildaste drömmar att det skulle vara så populärt. De flesta arrangemang var fullsatta, säger Thomas Reinhold.

Besökande på Sydkoster hade möjlighet att åka det lilla Kostertåget för att ta sig mellan konserterna. Det fanns även extrainsatta båtar och senare avgångar. Detta i samarbete med Koster marin, via Västtrafik, och Kust Event.

– Vi vill ju också gärna att folk från fastlandet ska hitta hit under lågsäsong. Det är inte bara en festival för Kosterbor, säger Tom Hemréus.

Höstlovsveckan bjuder vanligtvis på många aktiviteter i andra delar av kommunen och Konst- och musikfesten har samverkat med både Strömstad och andra delar av regionen.

– Ambitionen med Konst- och Musikfesten är att ytterligare stärka samarbetet mellan Kosterhavet, Strömstad och Västra Götaland, säger Thomas.

Mer konst i år

Sedan starten av Konst- och Musikfesten har programmet innehållit framträdanden av musiker och konstnärer som haft residens på Koster, arrangerat av Västra Götalands Region. 2021 var det indietrion CHIVVY som blev de utvalda residensartisterna hos Studio Ö-ljud på Koster.

– Vi bygger broar till andra regioner i Sverige i och med residens. Det vill vi fortsätta att stärka i år och förhoppningsvis anordna flera olika sorters residens, säger Thomas Reinhold.

Detta är inte den enda delen av festivalen de vill utveckla. Inför årets Konst- och musikfest planeras ännu mer av... mycket.

– I och med barn- och ungdomsaktiviteterna var så populära vill vi förstärka utbudet av dem i år. Vi har också som ambition att ha ett mer gediget konstprogram där intentionen att kurerar en samtida utställning som pågår under hela festveckan, säger Thomas Reinhold.

Projektgruppen välkomnar dessutom idéer och initiativ till kulturupplevelser året runt.

– Vi vill vara verktyglådan för att folk ska införliva sina idéer, säger Thomas.

Kort efter att vi kunde börja skriva 2022 satte projektgruppen igång att planera årets Konst- och Musikfest. Sommarkoster i all ära, men här finns många alternativ till att sova bort hösten och vintern.

– Festivalen belyser att det finns ett levande kulturellt samhälle på Koster utöver högsäsong, säger Thomas Reinhold.

Kosterhavsfestivalen

Torsdag 30. Juni- Söndag 3. Juli

Kjære Kosterbor, Strömstadbor, feriegjester og publikum, Kosterhavsfestivalen 2022 står for døren! Endelig er det tid for å gå tilbake til vårt normale liv etter tre år med unntakstilstand og en pandemi som har preget våre liv på så mange måter.

Nytt av året er at vi har flyttet festivalen en måned tidligere enn tidligere; 30. Juni - 3. Juli.

Festivalledelsen har i år besluttet å vektlegge betydningen av forbrødring og vennskap- Vennskap mellom naboer, mellom folk, landsdeler og land. Derfor vil vi invitere dere til å ta del av fantastiske konsertopplevelser med vårt kammerorkester satt sammen av toppmusikere fra Sverige og Norge. Thomas Flodin byr på perler fra nordisk visetradisjon sammen med Putte Johander og Anders Ådin. Artillan Trio gjør comeback på festivalen med noen av de største verkene fra Romatikken, Joseph Haydn's strykekvartetter får en sentral plass i festivalens representert av Schopenauer Kvartetten og vi får besøk av

Repetition med kammarorkester i Puttes Studio på Vettnet

Göteborgs store flamencogitarist Afra Rubino med band. Følg festivalen på Facebook eller plukk opp program lokalt i Strömstad.

Kunstnerisk leder,
Martin G. Rasten,

Kostervalsen

Kostervalsen är liksom kosterbåten, en företeelse som under de senaste hundra åren bidragit till att göra öarnas namn känt över hela landet. Denna glada eleganta skärgårdsvals med sina lättsjungna och delvis lätt fräcka textrader hade sin premiär på Socityshuset, numera Skagerrack, i Strömstad år 1912. Den har sedan blivit en klassiker, fortfarande välkänd och ett obligatorium för varje dragospelare och vid varje skärgårdsfest och vid andra kalas där den allsungs av glada gäster i både Sverige och grannländerna. Melodin gjordes av trädgårdsmästaren David Hellström i Strömstad, för texten stod tandläkaren Göran Svenning som också var en slags nöjespappa i stan på sin tid.

Arne Öhnell

Kostervalsen:

Kom i kostervals
lägg din runda arm om min hals.
Jag dig föra får,
hi och hej, va' det viftar och går.
Kostervalsen går,
lek och smek blir i skrevor och snår.

Refr :

*Jag är din,
och du och är min,
allrakärestan min!
Dejliga mö på Kosterö,
du, min lilla rara fästemo.
Maja lilla, hej!
Maja lilla säg,
säg vill du gifta dig
med mig?*

Kom i kosterbåt,
nu i natten följas vi åt,
ut på hav vi gå,
där som marelden blänker så blå.
Jag dig smeka vill,
där som dyningen lyser som eld.

Refr

Kom uti min famn,
i din famn jag finner min hamn.
Maja, jag är din,
du är min, allrakärestan min.
Maja, jag och du,
kuttrasju, mun mot mun,
kuttrasju.

Refr

Kom i brudstol, kom,
innan året hunnit gå om.
Maja, jag är din,
lilla du, som min brud blir du
min.
Maja, då blir jag,
då blir jag så sju jungande glad.

Refr

G Svenning

Minnen från sommarlov

Jag kom till Koster första gången sommaren 1956, och sedan dess har jag varit på ön varje sommar, i kortare eller längre perioder. Här är några minnen från åren kring 1960 – när jag var 10 år och vi hyrde en stuga nere i Kyrkosund.

Rätt mycket var annorlunda på den tiden. Två båtar – Stjärn 2 och Kosterö (en ombyggd trälare) – gick ut från Strömstad med glesa turer. Årets första utresa markerade starten på mitt sommarlov och jag brukade stå i fören och räkna maneter. Varje söndagskväll hörde man fiskebåtarna från ön gå ut Kalverännan för att komma hem på onsdagen. Två trälare hade hemmahamn i Brevik, och när de lastat av inne i stan och kom i hamn kunde man fylla en cykelkorg med lätt skadade och små räkor för 2 kronor.

Hemmafisket gav en viktig inkomst. Om jag gick upp tidigt och gick ner till hamnen kunde jag få se någon av Kyrkosunds fiskare ro runt därinne med en snörpvad och fånga småsill till bete i ål-tenorna. De döryade också makrill, och Henning Samuelsson brukade komma ner till vårt hus på morgnarna med fångsten i en trälåda på pakethållaren och sälja makrillar för 1 krona styck.

Flera kosterbor hade kor: Mariana Rödströms betade på ängen bakom Lotsgården – där det då inte fanns några hus. Korna bidrog till att det fanns fler flugor än myggor på ön.

En annan inkomstkälla för öborna var att hyra ut sitt hus till sommargäster, medan de själva flyttade ut i boden på gården. Gästerna hade ofta halvpension och åt middag – finklädna – på det närmaste pensionatet.

Fördäcket på Kosterö strax före avgång 18.40.
Foto: Jonas Sundberg

De första åren vi tog oss ut till Grå Holmarna kunde man se färgfläckar på klipporna. Det var Inge Schiöler som strukit av penseln när han målade på en duk som han lutat mot en sten.

Sommaren 1959 var torr och varm. Vår brunn sinade helt. Alla hade ont om vatten, och ingen ville gärna dela med sig. Men en annan sommarfamilj förbarmade sig och lät oss få två femliters kärler om dagen. Smugglingen av vatten fick ske nattetid för att deras värd inte skulle upptäcka något.

Ett av mina starkaste minnen är badstugan som låg där idrottshallen nu är. Där var dambad på onsdagar och herrbad på torsdagar. I stugan hade vi bara en kallvattenkran i köket, så när torsdagen kom var jag rätt smutsig. Efter skrubbing i en zinkbalja, dusch, och byte till rena kläder klev jag ut i sommarkvällen och cyklade hem. Det var som jag flög fram ovanför marken, och så ren har jag aldrig känt mig – varken förr eller senare.

Johan Giesecke

Familjen i Kustersundet, Johan är tvåa från höger.
Foto: Jonas Sundberg

Några platser på Koster har fått sina namn efter utternas hemområde.

Uttern-äntligen på väg tillbaka!

Historik

Uttern var tidigare ett vanligt inslag i den svenska faunan. Jaktstatistik från slutet av 1940-talet visar att det sköts ungefär 1 500 uttrar per år i Sverige, men populationen började minska drastiskt under 1950 - 1970-talen. Den huvudsakliga anledningen till minskningen har ansetts vara miljögifter, främst PCB, men även andra faktorer som till exempel biotopförstöring och jakt bidrog. Till följd av minskningen startades Projekt Utter 1975 vars syfte var att undersöka anledningen till artens minskning, inventera förekomst och starta en avelsstation för eventuell utsättning av utter.

På grund av artens snabba tillbakagång inventerades stora delar av landet under perioden 1983–1992 för att undersöka omfattningen av denna minskning. Utifrån dessa resultat skattades den svenska utterpopulationen till mellan 500 och 1 000 djur, varav endast ett 50-tal uttrar antogs finnas i södra Sverige, till exempel på småländska höglandet. Att uttern är Smålands landskapsdjur är därför inte särskilt förvånande. Kring mitten av 1990-talet verkade det som om den negativa trenden var bruten och att förekomsten av utter sakta började öka igen. I dagsläget skattas den svenska utterpopulationen till mellan 3 000 och 4 000 djur och majoriteten av populationen återfinns fortfarande i landets norra och sydöstra regioner.

Uttrar tillhör statens vilt enligt § 25 jaktlagen, (1987:259) och § 33 jaktförordningen (1987:905). Det innebär att alla döda uttrar som påträffas tillfaller staten och därför ska lämnas in till polismyndigheten som vidarebefordrar kroppen till Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) och sedan vidare till Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm (NRM).

Uttern som art

Uttern är ett ensamlevande djur, där honor och hanar endast träffas regelbundet vid parningssäsongen som i Sverige vanligtvis inträffar under våren. Könsmognaden sker först vid två års ålder. En vuxen utter har en längd av mellan 90 och 120 cm inklusive svansen och väger normalt mellan 5 och 10 kg. Precis som hos de flesta mårddjur är hanen större än honan. Uttern har en spolförmad kropp med korta ben och kraftig svans. Färgteckningen är övervägande mörkbrun med undantag av buk och hals som är ljusare grå. Uttern är huvudsakligen nattaktiv och har flera fysiologiska anpassningar till ett liv i vatten. Exempelvis är näs- och öronöppningarna stängbara vid dykning, den har simhud mellan tårna liksom en riklig förekomst av morrhår kring nosen som används vid lokalisering av föda.

Födan består mestadels av fisk som till exempel lake, simpor och karpfiskar, men även grodor, kräftor, musslor, större insekter, fåglar och mindre däggdjur kan ingå i dieten. Studier har visat att sammansättningen av fiskdieten i huvudsak återspeglar födans tillgänglighet och förekomst i det område där uttern jagar. Födovallet varierar därför mellan olika områden och även med årstiden. En vuxen utter konsumerar mellan 1 och 1,5 kg fisk per dag.

Uttern håller hemområden som regelbundet patrulleras och markeras med hjälp av signalmarkeringar. En markering sker i form av spillning/analkörtelsekret som informerar andra uttrar om dess närvaro, kön och parningsstatus. Lukten kan sitta kvar i flera veckor. Honors hemområden kan med största sannolikhet främst betraktas som födosöksområden, medan hanars till stor del fungerar som parningsområden. Storleken på honors hemområde varierar mellan 7 och 10 km i diameter, medan hanars är dubbelt så stora. Områdena kan överlappa varandra och det är inte ovanligt att en hanes hemområde kan infatta en eller flera honors. Uttrar kan föda sina ungar när som helst under året. I Sverige sker parningen vanligtvis i början av året och de flesta födslar under senvåren och försommaren efter en dräktighetsperiod på ca två månader. Ungarna, vanligen 2–4 per kull, föds i ett gryt och familjegruppen, d.v.s. hona med ungar, följs åt i knappt ett år. Det första året är viktigt för ungarnas fortsatta överlevnad. Det är under denna tid som de lär sig jaga effektivt, söka upp de bästa biotoperna under olika årstider samt undvika faror.

Uttern utmed kusten

Jakt på utter var förr ett vanligt sätt att dryga ut kassan (främst vintertid) för människor i skärgården. Genom att titta på kartor från kusten syns tydligt var jakten efter utter var som mest lyckosam. Det finns ofta öar och kobbar som benämns som "utterklabbarna" eller "uttergrytet". För att uttern ska kunna utnyttja havet behöver den ha tillgång till sötvatten. Detta eftersom uttern inte har något underhudsfett (som sälen) vilket gör att de är helt beroende av att hålla ett skyddande luftlager i pälsen och för att kunna göra behöver de sötvatten. Annars skulle de snabbt frysa ihjäl.

Inventeringar visar att uttern sakta är på väg tillbaka ut till kusten igen. Så förhoppningsvis kommer vi snart kunna se de välbekanta "utterkanorna" igen vintertid.

Plast

Just nu är det den 29 Januari 2022 och fötterna är ömma efter en för lång promenad i kalla gummistövlar med knöliga raggsockor. Det har blåst. Ordentligt. Men vinterstormen med namnet Malik har lämnat Kosteröarna och även om det blåste rejält så var det tydligen värre söderut. Här var det mer som vilken storm som helst. Egentligen inget speciellt alls. Och nu är det tyst och stilla. Inga mopeder. Ingen rörelse. Bara ett kraftigt brus långt ut ifrån havet som vittnar om det som varit. Och plast.

Det var nog vad man skulle kalla en vacker promenad. Glittrande solsken i havsvikarna. Krispig kyla. Perfekt för Instagram. Vackert som fasen men samtidigt också hemskt - lite grann som ett fotografi av Mandy Barker. Jag vet inte om du hört talas om henne. Kanske har du i alla fall sett nån bild flimra förbi i nåt flöde. Hon använder sin kreativa kraft till att fotografera havens plast. Arrangerar skräp, bitar av leksaker, tandborstar, till något just vackert och hemskt. Det är häpnadsväckande och oroande. Bra konst. Riktigt bra. Bor man här vid havet går plastproblemet inte längre undvika. För varje storm blir det allt tydligare. Till slut blir man sorts expert. Granskar. Noterar. Läger märke till att det brukar finnas ganska gott om en viss sorts blek, tunn, sjuk plast som knappt ser ut att hålla ihop men ändå, på nåt sätt, lyckas finnas till i långa, stora sjok. Den har en äcklig lite smutsvit färg - kanske ungefär som ett lakan ingen tvättat på 20 år men använt varje dag. Och, det är svårt att lista ut vad den en gång varit bra för. Det enda jag kan säga om den är att den är bra på att fastna i trädgrenar och långt in i buskage. Det finns förstås mer färgglada grejer. Oändliga meter med nylonfibrer från gamla spöknät som trasslat och jobbat in sig i drivtången längs stränderna tills de har blivit oskiljaktiga. Och foppatofflor, hela, halva, solblekta, nya och gamla. De måste flyta bra kan man anta. Och väderslitna petflaskor och en hel del en gång färgglada korkor som letat sig ner mellan strandstenarna. Tidigt på våren, innan strandstädningen har påbörjats och om tittar efter, ser det lite ut som en soptipp på drift.

Det krävs inte många minuters googlande för att få en glimt av vidrigheterna vi utsätter våra hav för. Och, det är verkligen ingen sysselsättning jag rekommenderar för nån med svagt psyke.

Det blir snabbt faktiskt jävligt sorgligt. Och vill du inte veta mer så sluta läsa här. Bläddra vidare i bladet. Det är kanske det allra mänskligaste trots allt. Vi är ju otroligt bra på det. Jag är i alla fall bra på det. Nöjd när jag har kommit ihåg att ha med mig en påse till affären och valt ut två ekologiska varor av tio att placera på rullbandet och inbillar mig att det räcker som insats. Så en hel del av den plast som finns där ute kan förstås skyllas på mig. Och, jag hoppas verkligen att det gör mig lite extra ont bara för det. Inte för att det går att undvika att använda sjukt mycket plast. Det verkar ju nästan omöjligt. Men för att man vet att man är en del av problemet bara genom att leva. Varje år hamnar åtminstone åtta miljoner ton plast i världens hav. Det motsvarar, ungefär, ett lastbilslass i minuten. Det är en av de snabbaste beräkningarna. Det finns betydligt värre uppskattningar. Oavsett hur man räknar blir det kolossala mängder tandkrämstuber och schampooflaskor och younameit som dumpas rakt ut i det vackraste vi har här på jorden. Och en hel del kommer hit, hamnar på våra stränder, dödar våra fiskar och fåglar.

Googlar man vidare inser man snabbt att vårt samhälle är som gjort för att döda havet. De flesta sätten vi hittat på är nästan osynliga. Syrebrist som långsamt kväver havsbotten. Gifterna. Försurningen. Mikropartiklarna. Men de sönderrivna, äckelbleka plastformationerna som fladdrar inuti snåren vid Brevik syns i alla fall och påkallar lite uppmärksamhet som teoretiskt borde få en att agera, göra nåt, förändra sig själv eller helst hela samhället på något snyggt sätt. Jag vet inte riktigt om man kalla det goda nyheter men det är i alla fall ganska enkelt att sträcka ut handen, plocka åt sig av skräpet, ta med det hem och sortera det eller bara lägga det i närmsta soptunna. Dåliga nyheter finns det dock gott om. Nedskräpningen av plast väntas öka varje år fram till år 2040, förmodligen längre. Hur länge platsen kommer finnas kvar finns det förstås inget riktigt bra svar på. Men det rör sig om lång tid, tidsepoker. Hundratals år med fiskar som svälter ihjäl eftersom magsäckarna är fulla av plastbitar från en massa engångsprodukter, förpackningar och förpackningarnas förpackningar.

Kosters båtbyggeri och sjöfart

Parti af Norra Hamnen.

Strömstad,

I början av 1800-talet blev det tillåtet för folk utanför städerna att bedriva fraktfart med segelskutor. Det blev intressant att bygga många mindre fartyg också utanför städerna. På Kosteröarna hade man säkerligen byggt mindre fiskebåtar för eget bruk under väldigt lång tid. I Strömstad fanns det större varv som kunde bygga skepp och briggar. I skärgården började man också bygga större fartyg när det blev stor efterfrågan och tillåtet att bygga. Inne på Daftö byggdes tex skonerterna Hoppet och Jacob 1841 och 1843 för bonderedare i skärgården utanför Strömstad. Jakten Kuriren byggdes däremot 1841 på Koster. Däcksbåten Kronan byggdes 1855 på Koster. Jakten Lydia byggdes 1858 för Carolus Hansson på Langegårde. Slupen Julia från Koster byggdes på öarna 1859. Filip Andersson på Röd hade en målning av Julia som också publicerades i Strömstads Tidning, Norra Bohuslän för många år sedan. Slupen Luleå byggdes också samma år 1859 för Johan Persson på Brevik. Alla dessa var större fraktfartyg som fraktade varor längs svenska kusten och gjorde avstick till Köpenhamn och Oslo.

På Langegårde byggde man jakter direkt på stranden. Under ett år så sågade man bordläggning och det var drängar som särskilt anlätades till detta. Andra året byggde man jakten och satte den i fraktfart. Anton Anundsson drev detta och vartannat år kunde han ta en ny jakt i bruk och sälja den gamla med förtjänst. Jakterna var bra seglare och gick upp till Väneren bland annat. Där fick man de bästa frakterna eftersom de var snabba seglare. Det är ännu inte utrett var andra varvsplatser på Sydkoster låg. Också på Nordkoster byggdes det jakter. En plats var på Dunnarslätten. Där fanns det gropar där drängen som stod underst fick stå när man sågade bordläggningsvirke.

En annan plats var bredvid Axel Petterssons lagård vid Dunnarsbukten. Där byggde Anton Pettersson "drabåtar", däckade båtar på 9 till 10 meter. Anton Pettersson annonserade i rikspresen om "förträffliga kosterbåtar" till salu. Under mitten av 1800-talet finns det ofta annonser på båtar byggda på Koster men det är mest för nöjesbruk. Lotsen Anders Beckman på Nordkoster ägnade sig också åt fraktfart, 1840 med däcksbåten Enigheten från Nord. Anders kom annars till Koster för att vara hjälpdräng till Tomas i Kihle, som var en berömd båtbyggare på Syd, Övre Kihle. Tomas byggde lotsbåtar men aldrig någon tulljakt.

Det fanns en hel del sjömän både på Syd och Nord, förhållandevis flest på Nord. På Nord fanns också kaptener och styrmän. Segelskutorna på Koster var bemannade mestadels med eget folk från öarna och när karriären som sjöman skulle börja mönstrade man i en skuta från Koster som kock, avancerade till jungman och sedan lättmatros. Då var man berest så man kunde mönstra i briggarna och barkskeppen som var hemma i Strömstad. Helst valde man att gå ut med kaptener och styrmän från Kosteröarna. Den 6 april 1869 mönstrade barken William från Strömstad besättning för resa till England. Reinhold Beronius var kapten, Alfred Åsberg styrman, Otto Åsberg bästeman, Edvard Beckman matros och Carl Alfred Christensson kock, alla var från Nordkoster. Övriga kom från Strömstad. L O Åsberg i Strömstad var redare inte bara för barken William utan för flera andra skutor. Det var ofta partrederier och många hade andelar i skutorna. Fyrmästaren Anders Westerberg på Nord hade tex andelar i briggen Ynez, som var registrerad i Lysekil, men också andelar i råskonaren Carl XI från Strömstad. Han hade också andelar i skonerten Thyra från Koster. Anton Anundsson på Langegårde var huvudredare för Thyra.

Utmaningar och folkfest på offsäsong 2022

7 maj

Premiär för terränglöpningen Koster Trail. En utmanande löpning 15 km på Nordkoster över bohusslänska klippor, på sandstränder, stigar och upp på öns magiska utsiktsplatser. Start och mål vid Kosterhavets Ekobod.

24 september

Koster Swimrun - simning i havet och löpning på land över båda öarna, ute i arkipelagen och mer eller mindre överallt. Start i Kstersundet och mål i Ekenäs.

Bygga bo

De senaste åren har det byggts många bostäder för de Kosterbor som kommer flygande till Öarna, tacksamt har de fostrat avkommor i hundratals som förgyller tillvaron för oss markbundna Kosterbor med en skönsång som bara Kosterkören skulle kunna åstadkomma. Troligen det enda projektet där hyran görs upp i berusande underhållning...

Bostäder behövs mer än någonsin på Kosteröarna, då främst för de som vill bo och uppleva alla årstidernas skiftningar här ute, de som upptäcker Koster genom familjens sommarstuga, kanske sommarjobb eller tillfälliga uppdrag eller som rent utav upptäckt denna underbara plats av rena slumpen och arbetar hårt för att hålla sig kvar. Upp igenom åren har det varit många goda krafter som har flyttat till Koster men på grund utav bostadssituationen blivit tvungna åter till fastlandet.

Det talas mycket om att det får byggas små billiga bostäder just för den yngre generationen som söker det goda livet med närheten till naturen, allt detta utan att ha varit inom bostadsmarknadens miljonklipp och kanske fortfarande är i studietagen.

Just dessa människor behövs för att fylla på antalet Kosterbor och i det driva ett levande samhälle och dets utveckling. Här arbetas det på flera håll för att hitta lösningar. Bland annat finns nu långt gångna planer på ett bostadskoncept som förenar hyresbostäder, hyrköpsmodellen och egnahemsmodellen utan att vara besläktad med vare sig kooperativt boende eller ekoby.

Röda tråden i detta är varaktiga bostäder byggda med ett hållbart tänk där kostnaderna blir att leva med.

Liten cliffhanger här men vi tror på att det kommer ut något detta året. Något att se fram emot! Som marknaden på Kosteröarna har blivit i dag med en kostnadsnivå där det kommunala bostadsbolaget inte har råd att bygga hyresbostäder på Öarna är detta i sig ett mått på de utmaningar som finns.

Ett annat spännande projekt är Kroken by på Sydkoster som planeras med åretruntstandard, 4-5 sovrum i två plan. Det blir totalt sex bostäder som byggs till önskad grad av färdigställande. Enligt byggmästaren Sverre Halvorsen bereds tomterna och presenteras projektet nu i vår.

Fjord eller fjärd?

Lite språkhistoria:

Ursprunget till ordet fjord kommer från fornnordiskans fiordher och ferthu, som är nära besläktat med fjärd. En fjord är ett vattenområde som någon kan åka över för att komma till en viss plats. Den som åker över Lysefjorden kommer till Lyse osv. Ett engelskt närbesläktat ord är ford. T.ex. Oxford som är platsen där oxar korsade en flod. I Skottland finns det närbesläktade ordet firth som används på samma sätt som fjord i nordiska språk (jämför med firð som betyder avstånd på isländska, ferð betyder resa).

Idefjorden, som utgör gräns mellan Norge och Sverige, är exempel på hur fjordar kan namnsättas. I Norge har den två namn: Ringdalsfjorden respektive Iddefjorden. Namnet skiftar vid Halden. Den del av viken som går mot socknen Idd österut heter Iddefjorden och den del av viken som leder västerut mot Ringdal heter Ringdalsfjorden.

I Västsverige betecknar "fjord" ofta ett identifierbart öppet vattenområde som Hakefjorden mellan Tjörn och fastlandet och Dana fjord, Hake fjord, Rivö fjord och Älvsborgsfjorden längs farleden in till Göteborg.

Fjord kan i Norge och angränsande delar av Sverige, även beteckna en långsmal insjö som Tyrifjorden och Glafs fjorden. I grunden är orden fjord och fjärd identiska; skillnaden är från början bara olika uttal av samma ord i olika dialekter. Fjord används längs Sveriges västkust. Fjärd används i östra Sverige och betyder en vik eller vilket öppet vattenområde som helst i en skärgård. Gränsen mellan de olika dialektområdena går genom Blekinge – i västra Blekinge kallas vikarna fjordar och i östra fjärdar.

Sverige:

Fjord definieras inom geologi och geografi som en lång, smal havsvik med branta klippsidor som har skapats av glacialerosion.

I allmänt tal används dock ordet fjord för många olika former av långsmala vikar, och även för vissa kanaler, öppna vatten och insjöar. Detta har sin förklaring i ordets likhet med fjärd.

Oslofjorden, Limfjorden, fjordarna i Bohuslän (med undantag för Gullmarn) och Västergötland och fjärdarna på svenska östkusten och i de svensk-språkiga områdena i Finland räknas inte som fjordar utifrån den internationella geologiska definitionen.

Norge:

Fjord er en landform forklart som ei dyp, smal og langstrakt hav- eller innsjøenue. Er havrenna bredere enn den er lang, er det en bukt eller en vik.

I alminnelig, folkelig språkbruk kalles gjerne enhver langsmal bukt for fjord. Oslofjorden, Limfjorden, alle fjordene i Bohuslän og alle "fjärdarna" på den svenske østkysten og i de svenskspråklige områdene i Finland er ikke fjorder i den internasjonale, geologiske definisjonen. Flere innsjøer i Norge kalles fjord, for eksempel Tyrifjorden. Til og med et havstykke kalles fjord, nemlig Vestfjorden.

Island:

En Isländsk fjord är smal, slingrande och djupt skuren i havsviken med steniga stränder. Enligt den isländska definitionen är fjorden (fjörður) ett havsområde som stäcker sig inåt landet och är vanligtvis längre än bred. Om längden inte är mer än bredden, kallas det för vik.

Danmark:

En fjord er et havområde med land på tre sider. En fjord er kendetegnet ved at den indeholder brakvand (bræckt eller salt vatten). Er området kun afgrænset til to sider, er der tale om en bugt (vig) eller et stræde (sund).

Susanne Enfors-Davies

Casa Paco

En av lokalbefolkningens favoritrestauranger Paco's, revs i höstas. Långegärde hamn förvandlades till en livlig byggarbetsplats. Lite tålmodsprövande har det varit, för den som annars använder hamnen, att ta sig fram bland grushögar, stora fordon och betongplattor. Men den som väntar på något gott... till exempel på att hänga med vänner och äta Pacos goda mat, kan vänta tills det är klart.

Den gamla Långegärde kiosk blev till ett gatukök och senare restaurang, allt eftersom åren gick byggdes det till, lappades och lagades och till slut var det en total förnyelse som behövdes. Ett litet dåligt kök har inte hindrat Paco från att laga god mat och hålla öppet länge på säsongen, även årstider när man behöver långkalsonger och jacka.

Den nya Casa Paco restaurangen kommer att behålla den familjära och avspända atmosfären enligt familjen. Byggnaden kommer dessutom att innehålla en glassbar och fem hotellrum på vardera ca 40 kvadrat.

Susanne Enfors-Davies

BOHUSLÄNSKA BILDER.

Illustrerad bilaga till Lysekilsposten.

Tidningen utkommer tillsvidare hvar 14:e dag och utdelas gratis till Lysekilspostens prenumeranter.

Lösnummerpris 5 öre.

Redaktör: IVAR HALLBERG.

Lördagen den 10 Februari.

Annonsér införas endast på ett begränsadt utrymme och till ett pris af 25 öre petitrad.

Lysekils Tryckeri A.-B. 1908.

En tur till Grisbådarne och Sveriges västligaste udde.

AF SÖLVE BERGER.

I hufvudsakligt syfte att taga kännedom om de i norska, men äfven något i svenska tidningar så mycket omtalade öfver- och undervattensskären vid riksgränsen norr och nordväst om Koster i Bohus län och det utanför dessa i Skagerack under 1900 års sommar utiagda nya fyrskippet »Grisbådarne», gjorde vi, två i följe, en dag i somras en segeltur ditut.

Anlände till Strömstad med ångbåt från södra Bohus län en kväll i slutet af augusti, försäkrade vi oss för vår tur genast om en af de största och bästa båtarna i badgästbåtflottiljen jämte en bepröfvad skeppare med en mycket urg »gast». Tidigt följande morgon styrde vi för en frisk ostlig kuling ut ur Strömstads hamn, öfver Kosterfjorden in genom det grunda och trånga sundet mellan Nord- och Sydkoster och vidare genom holmarna väster om Sydkoster ned till Ursholmarna, i hvilka lilla, lugna, men svårtillgängliga hamn vi icke utan svårighet togo oss in.

Till den sydvästligaste af Ursholmarna hafva på senare åren flyttats de båda fyrar, som förut lyst från Nordkoster. En egendomlighet för dessa holmar är, att klippan är genomfårad af parvis löpande svarta och vita raka ränder (af järnmalm och kvarts), hvilka i synnerhet från fyrtornens toppar taga sig underliga ut, då man kan följa dem från den ena holmen eller skäret i närheten till det andra.

Från Ursholmarna sattes kursen västnordväst ut i Skagerack på Grisbådarnes fyrskipp, som syntes som en prick i horisonten. Vinden hade mojnät, och sydlig dyning skvalpade in, så att färden föreföll rätt lång, innan vi kunde borda fyrskippet. Detta, Sveriges största fyrskipp, är afsedt att ligga ute året om och förankrades den 10 Juli 1900 på sin nuvarande plats några geografiska minuter sydväst om de farliga vidsträckt undervattensgrunden Grisbådarne och Sköttegrunden. Dessa grundflak hafva sedan gammalt fruktats af sjömännen och nästan årligen kräft sina offer, men hafva också, förnämligast genom sitt rika hummerfiske, under århundraden varit för fiskarena på Nordkoster en gifvande näringskälla. På senare åren hafva äfven några norrmän där idkat fiske och velat häfda grunden såsom liggande på norskt område samt Jrifvit tvisten därhän, att den blifvit föremål för behandling af båda ländernas regeringar och undersökta ej blott af ortsmyndigheterna utan äfven af en särskild svensk-norsk kommission.

Men låtom oss återvända till fyrskippet! Vi hifvades ombord på detta och emottogs på det vänligaste af fyrmästaren, själf bohusläning och öfriga ombord varande samt fång taga kännedom om deras lif och gärning. Sveriges största fyrskipp lämnar visserligen en del bekvämligheter för den 9 man starka besättningen, såsom egna hytter för de flesta af dem, men känsian af att ligga fastkedjad ute på hafvet utan hopp att snart få sätta foten på fast mark måste stundom vara svår, helst då tillräcklig litteratur saknas.

Men tiden hastade, och vi måste snart nog lämna våra nyförvärfvade vänner, om vi skulle, såsom ännu var, efter besök å den omvistade gränsholmen Katten i Siglefjorden, hinna upp till Svinesund och möjligen till Fredrikshald före natten. Hälsade vid vår affärd med flaggan på fyrskippet, kryssade vi upp till Grisbådarne för att se de af svenskarna därstädes utsatta prickarna och norrmännens ljudboj, som strax efter dess utläggande af isen under förra vintern förts öfver till Norge igen, men nu åter utlagts, och fortsatte sedan vår kryss under friskare vind upp till de skär, som ligga strödda norr om Kostergruppen och utgöra en naturlig fortsättning af denna ända upp till Kostersten. Vårt första besök gällde Stora Drammen, där en landning tilltänktes, men omöjliggjordes af dyningen. Det lilla, låga skäret har sin särskilda märkvärdighet. På det ligger nämligen Sveriges västligaste udde. Det lyckades oss emellertid att från båten taga en god fotografi af Sveriges »Västkap». På Stora Drammen kan under sillfiskeperioderna stundom vara lifligt nog. Där är nämligen under lugnt väder ofta en god plats att draga sillvaden. En stund senare knäpptes på kameran igen för att få en bild af de något längre i nordost liggande Röds-skären, äfven de föremål för våra grannars åträ.

Vinden friskade alltmera, och väldiga, svarta åskmoln, ur hvilka sköt blix på blix, nalkades från sydost, under det vi med fräsande fart och alltmera minskade segel körde upp emot »Snäckan». Himmeln blef alltmera hotande, och på vår skeppares enträgna begäran bestämdes att öfvergifva tanken på nattlogi i Fredrikshald och i stället söka in till Strömstad. Knappt voro vi inkomna innanför några holmar under svenska landet, förrän en orkan, så våldsamt, att icke någon af oss ombord varande förut varit med om något dylikt, kom öfver oss från sydväst och under omkring tio minuter med ett afbrott för ett ögonblick, då det var nästan alldeles lugnt, piskade oss med hagel så stora som dufåg och insvepte oss så tätt, att vi från aktern på båten ej kunde se fören. När ovädet var öfver, och vi änyo kunde hissa seglen, som naturligtvis genast vid utbrottet bergats, blef det så lugnt, att vi måste ro största delen af vägen till Strömstad. Här fång vi öfver natten våra genomvåta kläder torkade och begåfv sig följande morgon med ångbåt söderut.

Skeppsmask

Runt omkring på öarna hittar man ilandflutet från havet. För det mesta är det skräp som strandstädarna måste ta hand om. Men det finns också en del drivved.

Oftast är det små hål i träet av skeppsmask. De borrar sig in som små och stannar hela sitt liv i sin uppättna gång där de lever på cellulosa men filtrerar också plankton. Även om djuret ser ut som en mask är det en mussla. Med sina två skal i huvudändan borrar den sig igenom träet. Vår vanligaste art (*Teredo navalis*) kan bli 60 cm lång och ca 1 cm tjock. Man skulle kunna tro att maskarna krokar i gångarna, men det gör dom inte. Dom har också bra koll på om de närmar sig en kvist eller ände på träet, då vänder de. Man kan ju undra hur de egentligen har det därinne, när de har ätit upp din träbåt eller en brygga?

”Jag seglade väst-sydväst, och vi tog in mer vatten än någon gång tidigare under resan”, skrev Columbus i sin loggbok 11 oktober 1492. När vädret lättade något gav sig den bräckliga flottan åter ut på öppet hav, och med hela riggen borta och skepp som på grund av skeppsmask var mer ihåliga än en vaxkaka.

Detta kan man läsa i Laurence Berggreen bok, *Columbus – de fyra resorna*, utgiven på Leopard förlag Stockholm 2015.

Susanne Enfors-Davies
Christin Appelqvist

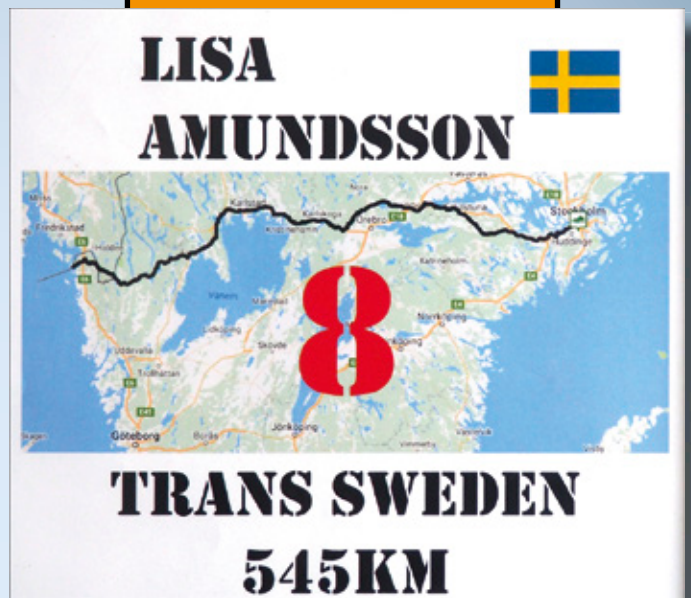
Gångar av skeppsmask.
Foto: Pia-Lena Loo-Luttervall

Det blånande Västerhavet som breder ut sig runt Koster är förvisso öarnas största tillgång. Som vänligt sluter oss i famnen när vi tar morgondoppet. Som krusar sig i friska böljor och garnerar oss med uppfräschande saltstänk när vi plöjer fram i vår fritidsbåt. Som speglar sig i granna solnedgångar och skapar frid och drömmar inom oss när vi sitter vid dess stränder i stilla julikvällar. Men det uppslukar oss inte bara med sin skönhet och sitt släktskap med evigheten. Det kan visa allvar och vrede med en styrka mot vilken vi inte kan sätta något emot. Då uppslukar det oss fysiskt. Tar inget ansvar, begär vårt liv, skapar bestörtning och sorg.

Arne

Foto: Erik Skolem

Lisa - en mästarinna

Ofta möter man Lisa Amundsson springandes på Sydkoster. Hon springer långt och länge, 8-12 mil i veckan. Varför då? Jo, för att det är kul och hon gillar att springa. Lisa tävlar i Ultramaraton. Det betyder att löpsträckan är längre än vad den är i ett vanligt mataronlopp som är på 42 km och 195 meter.

Det är aldrig för sent att börja springa om kroppen är frisk. Lisa var 50 år när hon började och det var inför Lidingöloppet. Målmedvetenhet, disciplin, träning, bra mat och sömn är viktiga faktorer för att lyckas. Bra skor är en given förutsättning och Lisa har turen att ha en sko-sponsor Hoka One One och hennes hall är full av färgglada löparskor.

Lisa sprang sitt första ultralopp när hon var 55 år och framgångarna började komma. Nästa år var hon ännu bättre. Hon vann riksmästerskapet i sin debut på en 24-timmars tävling där hon sprang 176,641 km, vilket också innebar en ranking som sexa i världen för kvinnor i hennes åldersgrupp.

Ultramaraton kan vara en tävling från A till B. Den kan vara på ett bestämt antal timmar som till exempel 6, 12, 24 eller 48 timmar eller rent av i flera dagar.

Den som springer längst på utsatt tid vinner. Män och kvinnor tävlar samtidigt.

Lisa tävlar också i Backyard Ultra. Då springer man samma sträcka på 6 km och 706 m en gång i timmen. Man startar om och om igen tills man ger upp. Vinner gör den som sprungit längst. Lisa har vunnit flera sådana lopp och brukar på tävling få höra: "Ta rygg på henne hon är stabil."

Lisa är den äldsta som har klarat 100 miles (161 km) i Backyard Ultra originaltävlingen i USA.

Lisas prissamling är imponerande men hon är ödmjuk och skryter inte. Hon springer för glädjen att springa, gemenskapen på tävlingar och att hålla kroppen i trim. Att bo på liten ö i havet har inte hindrat henne från att göra det hon vill. En del äventyr har hon fått uppleva.

Ultra Vasan är en jättefin löpning i härlig natur, men lite kort tycker Lisa, den är "bara" 9 mil. Trans Sweden är betydligt längre. Glöm bilen! Lisa sprang från Stockholm till Strömstad. Starten var vid Stockholms slott och det fanns en given rutt. Omkring 78 km behöver man springa per dygn. Det fanns tre depåer, 10 mil, 20 mil och den sista i Karlstad efter 34 mil. I depåerna fick man äta och sova. Lisa skrattar och säger att vädret var fantastiskt och det svåraste den gången var att hitta mat i Dalsland. Man måste ju fylla på med energi.

Lisa är nordisk mästarinna i sin åldersklass på 48 timmar och är på världsrankingen nr 9. Personrekordet på 24 timmar är 18 mil. Kalendern är fullbokad inför nya tävlingar och fortsätter framgångarna får hon nog skapa mer plats för nya utmärkelser. Kom ihåg hennes ord: Det är aldrig för sent att skaffa sig god kondition och må bra.

Skaldjur

Vattnen kring Koster är rika på riktigt fina delikatesser. Det fiskas ännu en hel del godsaker vid öarna, även om man ofta får höra talas om den stora fiskeflottan från förr.

Räkor är i många smak den allra godaste av skaldjuren. Att få dom färska just uppfiskade är en lyx man borde unna sig vid besök på kusten. Det kan tidvis vara dyra godsaker, men då kan man tänka på att det behövs en båt, trål, kunskaper, tid och en massa byråkrati med tillstånd och kvoter.

Havskräftor och räkor fiskas året runt vid öarna. Det går att köpa skaldjuren direkt från fiskare. Se anslag på sjöbodarna. De kan också köpas i den sommaröppna butiken i Ekenäs eller på kajen eller annorstädes i Strömstad redan före Kosterresan.

Räkor kan varieras i mängder med maträtter och sätta piff och smak på mycket annat.

Krabba är bäst på hösten. Den är riktigt god men "pillig" att äta. Men med trevligt sällskap och god dryck är den värd sin tid på tallriken. På öarna används krabba ibland som hummeragn.

Hummerfisket startar första måndagen efter den 20 september. Då kommer många ut till öarna för att fritidsfiska. Det pratas inte så mycket annat då än om hur många humrar man har fått och var. Hur många romhonor man har behövt släppa tillbaka till friheten för att hon ska ge liv till nya blivande delikatesser. Sedan är det också historier om den där jättestora

hummern som inte kom in i tinan utan satt utanpå, som lagom utanför räckhåll för fiskaren, släppte sitt grepp och återvände till sitt revir på havsbotten. Hummerfisket för fritidsfiskare pågår till 30 november medan licensfisket pågår till nyår. Även dessa fina goda djur går att köpa från yrkesfiskare när årstiden är rätt.

En annan riktigt fin delikatess är ostron. Det europeiska ostronet finns på ostronbankar i Kosterhavet. Den invasiva arten japanska ostron har spridit sig i våra svenska vatten och i viss mån trängt undan såväl det europeiska ostronet som blåmusslorna. De som gillar ostron äter med förtjusning japanerna också, även om en del finsmakare föredrar den inhemska arten. Ostron går också att variera på en mängd olika vis och kan gratineras med olika tillbehör för att variera smaken lite till. Snorklaren ser ostron hela tiden när man glider fram på ytan. De får inte plockas utan tillhör markägaren. En gång i tiden var det en rikedom som exporterades, likt också hummern som serverades på de mer välbesuttnas festmåltider. Nåja, en och annan hummer kokades nog också till fiskarens egen familj.

Susanne Enfors-Davies

Norrskan över Koster i januari. Foto: Maria Wogenius

Koster im Überblick

Die Kosterinseln liegen 10 Kilometer vor Strömstad an der Westküste Schwedens. Die Inselgruppe besteht aus den zwei Hauptinseln Süd- und Nordkoster, die von einer Vielzahl kleinerer Schären umgeben sind. Koster gehört im Sommer zu den sonnigsten Plätzen Skandinaviens und bietet ausgezeichnete Möglichkeiten zum Baden.

Die beeindruckende, von Felsen geprägte Landschaft wurde während der Eiszeit geformt und abgeschliffen. Charakteristisch für die Küste Süd- und Nordkosters sind die vielen Buchten und Sandstrände. Der größte Badestrand „Kilesand“ liegt auf der Ostseite Südkosters mit Blick auf den über 200 Meter tiefen Kosterfjord.

Es gibt viele kleine Häfen, die beliebte Ziele für Segler aus nah und fern sind. Der Fischfang hat eine lange Tradition: schon im 17. Jahrhundert exportierte Koster große Mengen Hummer nach Holland und später auch nach England. Heute bieten mehrere Restaurants Schalentiere wie Garnelen, Austern, Krebse, Krabben und Hummer als typische Spezialitäten an.

Insgesamt leben auf den Kosterinseln ungefähr 320 Einwohner. Es gibt eine Schule, eine Kirche, verschiedene Geschäfte, Kunstgalerien und Töpfereien. Im Sommer finden verschiedene Veranstaltungen wie z.B. das Kammermusikfestival oder das Makrelenrennen statt. Auf beiden Inseln besteht die Möglichkeit Hütten

und Privatzimmer zu mieten. Das Hotel Ekenäs befindet sich auf Südkoster, im Naturreservat auf Nordkoster liegt ein Campingplatz.

Über den Koster Sund zwischen den beiden Inseln verkehrt eine kleine Seilfähre. Die Inseln sind von einer artenreichen und teilweise seltenen Vegetation geprägt und von vielen Wander- und Fahrradwegen durchzogen. Auf Südkoster gibt es einen Fahrradverleih, auf beiden Inseln kann man Boote ausleihen. Beliebte Ausflugsmöglichkeiten sind eine Bootstour zum Leuchtturm auf Ursholmen (westlichster Punkt Schwedens), eine Angelfahrt oder eine Seehund-Safari.

Es besteht eine regelmäßige Verbindung zum Festland. Die Fähren fahren 16 Mal pro Tag und die Fahrt dauert ungefähr 45 Minuten. Da es keinen privaten Autoverkehr auf Koster gibt, bleibt das eigene Auto in Strömstad zurück. Dafür stehen ausgewiesene Parkplätze außerhalb des Zentrums zur Verfügung, die durch kostenlose Busse mit dem Hafen verbunden sind. Weitere Informationen erhalten Sie beim Touristenbüro direkt am Anleger, telefonisch unter +46 (0)526 62330, per Email an infocenter@stromstad.se oder im Internet unter www.kosteroarna.com, www.kostermarin.se, www.stromstad.se.

Koster en bref

Les îles Koster sont un archipel situé au large de la commune de Strömstad, sur la côte ouest de la Suède, à proximité de la frontière norvégienne. L'archipel est composé des îles habitées de Nordkoster et Sydkoster, des îles Ursholmen et Ramsö, dont les phares sont désormais automatisés, ainsi que d'une mosaïque d'îlots. Elles constituent la zone habitée la plus à l'ouest de la Suède. L'essentiel de ses quelques 400 habitants se concentre sur l'île de Sydkoster. Séparées de la terre ferme par le profond fjord de Koster, les îles ont de longue date été classées pour l'essentiel en réserve naturelle. Nombre d'îlots ainsi que l'espace maritime environnant font désormais partie du parc maritime national de Kosterhavet, créé en septembre 2009.

La découverte du caractère très authentique des îles peut se faire très simplement à pied. Pourquoi par exemple ne pas emprunter les chemins de traverse pour parcourir les zones boisées ou les étendues rocheuses et apprécier le charme des petites plages de sable fin. Un itinéraire de promenade très agréable qui conduit de Kyrkosund à Brevik, permet de longer le trait de côte de la pointe sud de Sydkoster. Activité économique essentielle par tradition, la pêche aux crustacés en particulier, a cédé sa première place au tourisme depuis peu. L'archipel constitue en effet une destination

très prisée des suédois autant que des norvégiens. En matière d'hébergement, les îles offrent campings, hôtels, bungalows et chambres d'hôtes. Il est fort conseillé de réserver suffisamment à l'avance.

Plusieurs bars et restaurants proposent des menus variés où figurent souvent en première place les fruits de mer, huîtres, homards, crevettes, écrevisses et poissons. Les îles sont desservies par un ferry au départ de Strömstad. L'embarcadère se situe juste à côté de l'Office de Tourisme. La traversée dure environ 45 minutes et jusqu'à 16 navettes par jour vous sont proposées en saison. Notez que les voitures particulières ne sont pas autorisées sur les îles. Vous pouvez cependant louer sur place bicyclettes et bateaux. Vous pouvez également participer à une partie de pêche en haute mer, faire une visite guidée du phare d'Ursholmen ou encore aller à la rencontre des phoques.

Pour plus d'informations, veuillez contacter l'Office du Tourisme de Strömstad, par téléphone (+46 (0)526 62330), ou par courriel (infocenter@stromstad.se). www.kosteroarna.com, www.kostermarin.se, www.stromstad.se.

Foto: Susanne Enfors-Davies

KOSTERHAVETS NATIONALPARK

